

# **TARINOITA VÄKIVALLASTA**

## **Narratiivinen muutos väkivallantekijöiden ryhmähoidossa**

Joni Kankaanranta & Ville Niskanen

Pro gradu -tutkielma

Psykologian laitos

Jyväskylän yliopisto

Joulukuu 2020

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Psykologian laitos

KANKAANRANTA, JONI & NISKANEN, VILLE: Narratiivinen muutos

väkivallantekijöiden ryhmähoidossa

Pro gradu -tutkielma, 52 s.

Ohjaaja: Juha Holma

Psykologia

Syksy 2020

---

## Tiivistelmä

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin Vaihtoehto väkivallalle -hoitoryhmän aikana tapahtuvaa terapeutista muutosta narratiivisesta perspektiivistä. Ryhmän osallistujien narratiivien muuttumista hoidon aikana tutkittiin Agnuksen, Hardtken ja Levittin kehittämän narratiivisen prosessimallin teorian näkökulmasta. Tavoitteena oli lisätä ymmärrystä siitä, millä tavoin väkivallantekijöiden tapa hahmottaa omaa väkivaltaisuuttaan muuttuu intervention edetessä ja selvittää, voiko tästä muutoksesta erottaa narratiivisen prosessimallin teorian mukaiset vaiheet sekä lisääntyvää vastuunottoa väkivaltaisesta toiminnasta.

Vaihtoehto väkivallalle -hoitoryhmä on lähisuhteissaan väkivaltaa käyttäneille kohdistettu terapeutinen interventio, jonka keskeinen tavoite on väkivaltaisen käytöksen ehkäiseminen tarjoamalla osallistujille mahdollisuuksia tunnistaa väkivaltaisen käyttäytymisen seuraukset, omaksua vastuullisempi asenne omaan toimintaansa sekä opetella vaihtoehtoisia toimintamalleja. Tutkimusaineisto koostuu kahden (n=2) hoitoryhmään osallistuneen miehen useiden eri tapaamiskertojen aikana tuottamista omaa väkivaltaisuutta käsittelevistä puheenvuoroista, jotka on muutettu videotallenteiden pohjalta tekstimuotoon. Tutkimushenkilöiden koko interventioden ajalta kerätty aineisto analysoitiin temaattisen narratiivisen analyysin keinoin tarkastellen tutkimusaineistoa ja teoriataustaa rinnakkain.

Tutkimus osoitti, että molempien miesten narratiivit muuttuivat hoidon aikana. Tätä muutosta oli mahdollista ja johdonmukaista kuvata narratiivisen prosessimallin esittämien narratiivisekvenssien sekä lisääntyneen vastuunoton kautta. Ulkoisen, sisäisen ja refleksiivisen narratiivisekvenssin mukaiset puhutavat korostuivat kukin vuorollaan niin, että miesten läpikäymää narratiivista muutosta voidaan kuvata kolmivaiheisena kehityksenä, jonka aikana vastuunotto vähitellen lisääntyi. Tämän tutkimuksen perusteella narratiivisuus ja narratiivinen prosessimalli voivat tarjota hyödyllisen tutkimuksellisen ja kliinisen perspektiivin väkivaltaongelman hoidon aikaisen terapeutin muutosprosessin arvioimiseen ja edistämiseen.

**Avainsanat:** lähisuhdeväkivalta, terapeutin muutos, narratiivisuus, narratiivinen prosessimalli, ryhmäterapia, narratiivinen analyysi

## **Abstract**

The purpose of this study was to examine the therapeutic change taking place in Alternative to violence treatment group with the use of narrative perspective. The narrative changes taking place in the stories formulated by the participants of the group were studied with the use of narrative process model first developed by Agnus, Hardtke and Levitt. The aim was to better understand how the perpetrators' views of their violent behaviour are transformed in the course of the intervention and to find out are the sequences presented in the narrative process model and the increase of responsibility of violent behaviour recognizable in this change.

Alternative to violence treatment group is a therapeutic intervention for the perpetrators of domestic violence. The main goal of the intervention is to prevent further violent behaviour by offering the participants opportunities to recognize the results of violence, to take a more responsible attitude towards their own actions and to learn alternative models of behaviour. The data of the study consists of the transcribed video recordings of several group meetings in which the two (n=2) men studied talk about their violent behaviour. The whole interventions of the two subjects were studied and examined using thematic narrative analysis. The data and the background theory were examined side-by-side.

The study showed that both men's narratives went through changes during the treatment. Both the narrative sequences of the narrative process model and the increase of responsibility occurred recognizable and consistent in this change process. External, internal and reflexive narrative sequences were highlighted in turns making it possible to describe the narrative shift of the men as a three-phased development during which the sense of responsibility is gradually increased. According to this study narrativity and the narrative process model can offer a useful perspective for assessing and promoting the therapeutic change of violent behaviour both in the contexts of study and clinical work.

**Keywords:** domestic violence, therapeutic change, narrativity, narrative process model, group therapy, narrative analysis

# SISÄLTÖ

<b>1. JOHDANTO</b> .....	1
1.1. Lähisuhdeväkivalta .....	1
1.2. Hoito-ohjelmien tuloksellisuus .....	2
1.3. Vaihtoehto väkivallalle -hoito-ohjelma .....	6
1.4. Narratiivinen muutosprosessi .....	6
1.5. Narratiivinen prosessimalli .....	8
1.6. Narratiivisen prosessimallin hyödyntäminen aiemmassa tutkimuksessa .....	9
1.7. Narratiivisten prosessien tutkimus väkivallantekijöiden hoidossa .....	10
1.8. Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset .....	11
<b>2. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN</b> .....	12
2.1. Yleistä .....	12
2.2. Tutkittavat ja tutkimusaineisto .....	13
2.3. Menetelmä .....	14
2.4. Aineiston analysointi .....	15
2.5. Tutkimuksen luotettavuus .....	17
<b>3. TULOKSET</b> .....	18
3.1. Yleiset tulokset .....	19
3.2. Ulkoinen narratiivisekvenssi .....	21
3.3 Sisäinen narratiivisekvenssi .....	25
3.4. Refleksiivinen narratiivisekvenssi .....	30
3.5. Loppuvaiheen istunnot .....	34
3.6. Vastuunotto .....	37
<b>4. POHDINTA</b> .....	38
<b>5. LÄHTEET</b> .....	47

# 1. JOHDANTO

## 1.1. Lähisuhdeväkivalta

Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan läheisissä tai romanttisissa ihmissuhteissa ilmenevää väkivaltaa, jossa uhri voi olla puoliso, lapsi tai muu läheinen. Ilmiönä lähisuhdeväkivalta on monimuotoinen ja voi ilmetä fyysisenä, emotionaalisenä, seksuaalisena tai taloudellisena väkivaltana. Fyysisten vahinkojen lisäksi lähisuhdeväkivallan uhriksi joutuminen on yhteydessä alentuneeseen yleiseen terveydentilaan, kroonisiin sairauksiin, päihdeongelmiin, masennukseen, posttraumaattiseen stressihäiriöön sekä muihin mielenterveyden häiriöihin (Black ym., 2011; Johnson & Leone, 2000).

Lähisuhdeväkivallan laajasta ilmenemisestä sekä uhrille koituvista haitoista johtuen (Black ym., 2011) väkivallantekijöille suunnattujen hoito-ohjelmien kehittäminen ja niiden arvioiminen on noussut tutkimuksen keskiöön (Eckhart ym., 2013). Väkivallantekijöille suunnatuista hoito-ohjelmista lähes kaikki ovat ryhmämuotoisia (Babcock, Green & Robie, 2004). Ne sisältävät yhteiset tavoitteet väkivallan vähentymisestä ja uhrin turvallisuuden takaamisesta (Eckhart ym., 2013) sekä pyrkivät saamaan väkivallantekijää ottamaan vastuun väkivaltaisesta käyttäytymisestään (Shamai & Buchbinder, 2010). Näiden jaettujen periaatteiden lisäksi suuri osa hoito-ohjelmista jakaa Duluthin mallin mukaisen, feministiseen analyysiin perustuvan näkemyksen väkivallasta miesten ylivaltaana ja kontrollina naisia kohtaan, jolloin ohjelmien keskiössä on miesten kouluttaminen (Eckhart ym., 2013). Toinen vallitseva näkökulma väkivaltaisuuden hoidossa perustuu terapeuttiseen orientaatioon, jossa väkivaltaista käyttäytymistä tarkastellaan tekijän psykologisten prosessien ja niiden hoidon näkökulmasta (Sonkin, Martin & Walker, 1985). Erilaisista taustateorioista huolimatta nykypäivän hoito-ohjelmat käyttävät usein sekä terapeuttisia että feministiseen analyysiin pohjautuvia periaatteita toisiaan yhdistellen (Dunford, 2000), minkä vuoksi selkeää rajanvetoa näiden ohjelmien välillä on haastavaa nykypäivänä tehdä. Feministiseen analyysiin sidotuista taustaoletuksista johtuen monet hoito-ohjelmat keskittyivät pitkään pääasiassa väkivaltaisten miesten kouluttamiseen sukupuolikasvatuksen näkökulmasta sen sijaan, että olisivat korostaneet psykoterapeuttisia hoitomuotoja, jotka keskittyvät psykopatologian, käyttäytymisen ongelmien tai traumojen hoitoon.

## 1.2. Hoito-ohjelmien tuloksellisuus

Erilaisten hoito-ohjelmien tuloksellisuudesta tehty tutkimus on tähän mennessä ollut ristiriitaista ja puhunut hoidon vähäisen tuloksellisuuden puolesta. Babcock ym. (2004) ovat katsausartikkelissaan tarkastelleet 22:n yhdysvaltalaisen lähisuhdeväkivaltaintervention vaikuttavuutta. Katsauksessa vertailtiin interventioita, jotka perustuivat Duluthin malliin, kognitiiviseen käyttäytymisterapiaan sekä muihin terapeuttisiin lähestymistapoihin. Katsauksen perusteella hoito-ohjelmien tuloksellisuus oli heikkoa, mikä näyttäytyi tutkittujen mallien pieninä efektikokoina. Pienten efektikokojen lisäksi Babcockin työryhmä ei myöskään löytänyt eroja vaikuttavuudessa erilaisiin taustateorioihin nojaavien interventioiden välillä. Työryhmä kuitenkin muistuttaa suhtautumaan tuloksiin varauksella, sillä käytetty aineisto rajoittui vain valikoituneisiin hoito-ohjelmiin, jolloin siitä ei voi vetää lopullisia johtopäätöksiä koskemaan kaikkia hoito-ohjelmia.

Myös Smedslund ym. (2011) tarkastelivat kuutta Yhdysvalloissa toteutettua kokeellista tutkimusta ja arvioivat niiden tehokkuutta. Katsauksessa tutkittiin kognitiiviseen käyttäytymisterapiaan pohjautuvien hoito-ohjelmien vaikuttavuutta väkivaltaisten henkilöiden hoidossa. Katsauksen mukaan ainoastaan yhdessä tutkimuksessa kuudesta voitiin todeta väkivallan vähentyneen.

Yllä mainittujen Yhdysvalloissa toimivien hoito-ohjelmien lisäksi Akoensi, Koehler, Löser ja Humphreys (2013) ovat toteuttaneet systemaattisen katsauksen, jossa tarkastellaan 12 eurooppalaisen ohjelman tuloksellisuutta. Katsauksen perusteella Akoensin työryhmä totesi Euroopassa toimivien hoito-ohjelmien saaneen lupaavia tuloksia tehokkuudesta. Tutkimusten sisältämät metodologiset puutteet kuitenkin estävät tuloksellisuuden luotettavan arvioimisen sekä pidemmälle vietyjen johtopäätösten tekemisen hoitojen toimivuudesta. Akoensin työryhmän lisäksi myös Hester, Lilley, O' Prey ja Budde raportoivat (2014) lupaavia tuloksia tarkasteltuaan 60 Euroopassa toteutettua väkivaltaisuuden hoitoon keskittyvää tuloksellisuuden arviointitutkimusta. Tutkimuksista 57 prosenttia osoitti positiivisia ja lupaavia löydöksiä hoidon tuloksellisuuden kannalta, mutta näiden tulosten tilastollinen merkitsevyys jäi puuttumaan.

Lähisuhdeväkivaltaan kohdistuvien interventioiden tuloksellisuustutkimuksessa on tavallista löytää lupaavia tuloksia saavuttavia hoitoja, jotka eivät läpäise tilastollista tai metodologista tarkastelua (Arias, Arce & Vilarino, 2013). Kokonaisuudessaan kuitenkin näyttää siltä, että väkivallan hoitoon suunnattujen ohjelmien tuloksellisuus on huomattavasti toivottua pienempää (Murphy & Ting, 2010). Yhtenä todennäköisenä syynä interventioiden

tehottomuudelle on pidetty hoitoja koskevan teoreettisen ja empiirisen tiedon puuttumisesta johtuvia ongelmia (Scott & Wolfe, 2000). Tiedon puutteisiin liittyviä ongelmia on pyritty ratkaisemaan muun muassa lisäämällä interventioihin osallistuneiden asiakkaiden, puolisojen ja ryhmänvetäjien kokemusten tutkimusta laadullisten menetelmien avulla. McGinn, Taylor, McColgan ja Lagdo (2016) ovatkin esittäneet, että tehokkaampien hoito-ohjelmien kehittämiseksi tutkimuksen tulisi keskittyä erityisesti asiakkaiden kokemusten ja sisäisten prosessien tunnistamiseen sekä niissä tapahtuvan muutoksen tarkasteluun. Tähän tarpeeseen onkin herätty, mistä johtuen hoito-ohjelmien laadullinen prosessitutkimus on lisääntynyt ja siinä on keskitytty kartoittamaan väkivallan tekijöiden, ryhmänvetäjien sekä puolisojen kokemuksia muutokseen ja väkivallattomuuteen johtaneista tekijöistä. Hoidon mekanismeihin keskittyneiden ja aiempia näkemyksiä kyseenalaistaneiden tutkimusten voi nähdä jo nyt tuottaneen uusia johtolankoja, joiden pohjalta on mahdollista kehittää interventioita entisestään (McGinn, Taylor & McColgan, 2019). Seuraavaksi esittelemme lyhyesti prosessipohjaista tutkimusta, jota eri väkivaltainterventioiden pohjalta on tehty.

Taft ja Murphy (2007) julkaisivat katsauksen, jossa tarkasteltiin terapeutin yhteistyösuhteen laadun vaikutusta psykoterapeuttiseen muutokseen, hoitomyöntyvyyteen sekä hoidon tuloksellisuuteen väkivallan hoito-ohjelmissa. Katsauksen pohjalta teoretisoitiin, että konfrontoiva työote saattaa vaikuttaa haitallisesti terapeutin yhteistyösuhteen muodostumiseen. Katsauksen johtopäätöksenä kirjoittajat totesivat terapeutin yhteistyösuhteen olevan tärkeä tekijä väkivaltaongelman onnistuneen hoidon kannalta, samalla tavalla kuin muissakin psykoterapeuttisissa hoidoissa. Konfrontoivan työotteen mahdollisista haitoista ja yhteistyösuhteen korostamisesta huolimatta kirjoittajat eivät puoltaneet väkivallan uhria syyllistävän puheen myötäilyä, vaan suosittelivat sen kohtaamista terapeutin ja motivoivien strategioiden avulla. Aiemmassa tutkimuksessa (Musser, Semiatin, Taft, & Murphy, 2004; Taft ym., 2001) näiden strategioiden on havaittu lisäävän hoitomyöntyvyyttä väkivaltaisesti käyttäytyneillä henkilöillä.

Morrisonin ym. (2018) toteuttamassa tutkimuksessa selvitettiin väkivallan hoito-ohjelmissa ilmeneviä haasteita, jotka voidaan nähdä onnistuneen muutoksen esteenä. Kaksivuotisessa etnografisessa tutkimuksessa haastateltiin 36 väkivaltatyöntekijää, jotka työskentelivät hoito-ohjelmissa. Tutkimuksessa nousi esiin kuusi teemaa, jotka haastateltavat kokivat haasteina väkivallan lopettamisen sekä muutoksen tapahtumisen kannalta. Teemat olivat lähisuhdeväkivallan sosiaalinen hyväksyttävyys, hypermaskuliiniset asenteet, tunne-elämän ongelmat, omat lapsuuden väkivaltakokemukset, monihäiriöisyys sekä oman väkivaltaisuuden kieltäminen, vähättely ja syyllisyys. Tutkijat kehottavat tarkastelemaan

näitä tekijöitä mahdollisina kehittämiskohteina interventioissa, jotta tulevaisuudessa ohjelmat voisivat paremmin vastata asiakkaiden tarpeita.

Pallatino ym. (2019) paneutuvat tutkimuksessaan muutokselle usein keskeisenä nähdyn vastuunoton ja syyllisyyden teemaan selvittäessään, millaisena ilmiönä ja käytäntönä lähisuhdeväkivaltaan työssään puuttuvat ammattilaiset sen näkevät. Tutkimuksessa selvitetään vastuunoton edistämistä niin yksilön, läheisten ihmissuhteiden, yhteisön kuin yhteiskunnan tasolla. Ammattilaiset näkevät lähisuhdeväkivaltaan puuttumisen kannalta tärkeänä, että vastuunottoa edistetään kaikilla neljällä edellä mainitulla asteella. Yksilötasolla tapahtuva oman syyllisyyden tunnustaminen nähtiin paitsi tärkeänä, myös hyvin haastavana tapahtumana, sillä ammattilaiset kokivat tekijöiden usein vähättelevän toimintaansa ja syyllistävän uhria. Tutkimuksessa haastatellut korostivat holistista lähestymistapaa, jossa kullakin sektorilla työskentelevät ammattilaiset pyrkivät vastuuttamaan tekijöitä väkivallasta.

Kun interventioiden vaikuttavuuden arvioimiseksi on tutkittu väkivaltaa kokeneiden puolisoitten kokemuksia, on todettu, että pysyvien muutosten saavuttamiseksi interventioissa on syytä keskittyä myös väkivallan tekijän sisäisten prosessien käsittelemiseen behavioraalisten muutosten lisäksi (McGinn, ym. 2016; Hayward, Steiner & Sproule, 2007). Usein monia muotoja saavaan väkivaltaan puuttuminen ja interventioiden seurausten arvioiminen on todettu haastaviksi, mutta puolisoitten kertomuksissa on korostunut tarve pyrkiä puuttumaan paitsi tekijöiden käytökseen, myös heidän asenteisiinsa, kuten vastuunottoon väkivallasta. Myös tutkittaessa ryhmä- ja pariterapian menetelmiä yhdistelleeseen interventioon osallistuneiden väkivallan tekijöiden ja sitä kokeneiden puolisoitten narratiiveja hoidon vaikutuksista, yksi esiin nousseista teemoista oli tekijöiden aiemmin jäykiksi kuvatuissa asenteissa tapahtuneet muutokset ja oman toiminnan arvioimiskyvyn kasvu (Todahl, Linville, Tuttle Shamblin, Skurtu & Ball, 2013). Myös väkivallantekijät arvioivat nämä ajattelussaan tapahtuneet muutokset myönteisiksi.

Ryhmänvetäjien ja puolisoitten lisäksi väkivaltaan syyllistyneiden henkilöiden kokemuksia hoito ryhmistä on tutkittu kasvavissa määrin. Shamai ja Buchbinder (2012) tarkastelevat laadullisin menetelmin 25:n väkivallan hoitoryhmään osallistuneen miehen kokemuksia hoitoprosessista, sen lopputuloksesta sekä hoitoprosessiin liitetyistä merkityksistä. Tutkimuksessa ilmenee, että hoitoryhmään osallistuneet miehet ovat kokeneet hoitoprosessin positiivisena sekä itselleen merkityksellisenä kokemuksena. Miesten kuvaukset hoidon aikana tapahtuneesta henkilökohtaisen muutoksen kokemuksista korostivat itsekontrollin kehittymistä. Myös Whiting, Parker ja Houghtaling (2014) tarkastelevat tutkimuksessaan hoitoryhmiin osallistuneiden miesten kokemuksia. He ovat selvittäneet, kuinka ryhmäläiset



selittävät ja käsittävät oman väkivaltaisuutensa läheisessä ihmisuhteessa. Tarkastelu painottui hetkiin, jolloin miehet pohtivat omaa rooliaan parisuhteessa väkivallan tapahtuessa, omaa rooliaan väkivallan toteutumisessa sekä sitä, mitä he siitä tunsivat. Grounded theory -menetelmän avulla miesten kokemuksista nousi esiin seitsemän keskeistä teemaa, jotka liitettiin omaan väkivaltaisuuteen. Nämä teemat olivat: väkivallan oikeutus, epäonnistuminen väkivallattomuudessa, viha, tunteiden valtaanotto, yksittäiset triggerit ja katumus.

Sheehan, Thakor ja Stewart (2012) puolestaan analysoivat kuusi laadullista tutkimusta sisältävässä katsauksessaan käännteentekeviä hetkiä, jotka ovat saaneet väkivaltaisesti käyttäytyneet henkilöt luopumaan väkivaltaisuudesta ja muuttamaan. Katsaus on toteutettu laadullisin menetelmin siten, että siinä pyrittiin jäljittämään tekijöitä, tilanteita ja asenteita, jotka ovat saaneet väkivaltaiset henkilöt muuttamaan omaa käyttäytymistään. Tulokset osoittavat, että yhteisö, ryhmä ja yksilöllinen läpikäyty prosessi olivat keskeisiä käännekohtia, jotka mahdollistivat käyttäytymisen muutoksen. Edellä mainitut muutoksen mahdollistajat edellyttivät yksilöiltä vastuunottoa väkivaltaisuudesta, uusien taitojen oppimista sekä uudenlaisten ihmissuhteiden luomista hoitoryhmässä ja sen ulkopuolella.

Lisääntymisestäään huolimatta väkivaltaa käyttäneiden miesten kokemuksia kartoittavaa prosessitutkimusta kohtaan on esitetty myös kritiikkiä. Cavanaghin, Dobashin, Dobashin & Lewisin (2001) mukaan tutkittaessa miesten kokemuksia muutoksesta on huomioitava, että miehet saattavat antaa itsestään positiivisemmän kuvan ja käyttävät itsessä tapahtuvan muutoksen kuvausta vallan ylläpitoon sekä väkivallan oikeutukseen. Tällaisten tutkimusasetelmien tuottamien tulosten luotettavuuteen tulee suhtautua varauksella (Dobash & Dobash 1998). Miesten kokemuksia kartoittavan tutkimuksen riskeistä huolimatta niiden huomiotta jättäminen ja tulkitseminen itsessään vilpillisinä estää mahdollisuuden ymmärtää, kuinka miehet kokevat itsensä ja muut, minkä takia he ovat käyttäytyneet väkivaltaisesti sekä kuinka he ajattelevat, tuntevat ja käyttäytyvät nykyhetkessä (Morran, 2013). Miesten omien kertomusten tutkiminen puolestaan mahdollistaa onnistuneiden muutosprosessien ymmärtämisen ja tämän myötä tarjoaa näkökulman, jonka avulla voidaan tukea väkivaltaisilla miehillä jo olevia voimavaroja. Tällöin muutosprosessin keskiössä ei myöskään ole ainoastaan väkivallasta pidättäytyminen, vaan yksilölle merkityksellisen elämän tukeminen, joka ylläpitää tehtyä muutosta sekä psykologista kasvua.

McGinnin, Taylorin, McColganin ja Lagdon (2016) mukaan väkivaltainterventiot tulisi ymmärtää ennen kaikkea laaja-alaisina interventioina, mikä tarkoittaa, että hoito-ohjelmien tulisi puuttua myös väkivallantekijöiden terveydellisiin ja sosiaalisiin ongelmiin. Aiempaa tehokkaampien hoito-ohjelmien kehittämisen kannalta olisi tärkeää kohdentaa tulevaa

tutkimusta hoidon aikana tapahtuviin sisäisiin muutosprosesseihin, jotka ovat keskeisiä väkivallattomuuden kannalta. Näitä muutosmekanismeja tunnistamalla on mahdollista kehittää hoito- ohjelmien tuloksellisuutta ja löytää tehokkaasta hoidosta vastaavia tekijöitä.

Yllä esitellyt tutkimustulokset puhuvat yhdenmukaisesti hoito-ohjelmien heikosta tuloksellisuudesta, mutta samaan aikaan esittävät useita potentiaalisia ja lupaavia mahdollisuuksia tehokkaiden hoito-ohjelmien kehittämiseksi.

### **1.3. Vaihtoehto väkivallalle -hoito-ohjelma**

Vaihtoehto väkivallalle -hoito-ohjelma sai alkunsa Jyväskylässä vuonna 1996 Kriisikeskus Mobilen ja Jyväskylän Yliopiston Psykoterapian opetus- ja tutkimusklinikan kanssa (Holma, Laitila, Sveins & Wahlström, 2005). Ohjelma on ottanut mallia norjalaisesta Alternativ till Vold -hoito-ohjelmasta. Jyväskylän mallin tavoitteena on rakentaa yhteistyössä toimiva viranomaisverkosto, jonka avulla olisi mahdollista tarjota hoitoa väkivallan uhrien lisäksi myös sen tekijöille. Tekijöiden hoito tapahtuu ryhmissä, joissa heille tarjotaan mahdollisuuksia tunnistaa oman väkivaltainen käyttäytymisensä seuraukset, omaksua vastuullisempi asenne omaan toimintaansa sekä opetella uusia vaihtoehtoisia toimintamalleja.

Vaihtoehto väkivallalle -ohjelmaa luonnehtii integratiivisuus, sillä se pohjaa profeministiseen käsitykseen väkivallasta vallankäyttönä osoittaen miehille vastuullisuuden omasta väkivallasta tehden tämän samalla terapeutista asennetta noudattaen ja väkivaltaan syyllistyneiden henkilöiden yksilöllisyyttä kunnioittaen. Terapeutin asenteen sekä osallistujien yksilöllisen kohtaamisen myötä ryhmässä mahdollistuu hoidollisuus, minkä vuoksi kyseessä on hoito- eikä koulutusohjelma. Ryhmäläisten yksilöllisten kokemuksen ymmärtäminen ja väkivaltaisuudesta vastuun ottaminen kulkevat hoidossa käsi kädessä, eikä niiden nähdä olevan toisiaan poissulkevia tekijöitä.

### **1.4. Narratiivinen muutosprosessi**

Nykypsykologiassa klinikoiden ja tutkijoiden kiinnostus on suuntautunut yhä suuremmissa määrin koskemaan narratiivisia prosesseja sekä niiden roolia yksilön elämäkokemusten tarinallistamisessa (Agnus & Kagan, 2013). Narratiivisen lähestymistavan mukaan ihmiset kertovat luontaisesti elämästään tarinoita, joiden avulla he muodostavat omaa identiteettiään sekä jäsentävät ympäröivää maailmaa ja kanssaihmiä kielellisellä tasolla (Angus & McLeod, 2004; Bruner, 1986; McAdams, 1993; Polkinghorne, 1988; Sarbin, 1986; White &

Epston, 1990). Koherentin ja yksilöllisen tarinan luomista omasta elämästä pidetään keskeisenä rakenteena, jonka avulla yksilö pystyy tarkastelemaan ja ymmärtämään elämäkokemuksiaan samalla rakentaen merkitystä elämälleen (Bruner, 1987). McAdams ja McLean (2013) ovat nimittäneet tällaista sisäistettyä, yksilön elettyä sekä tulevaa elämää kokoavaa tarinamuotoista kertomusta narratiiviseksi identiteetiksi. Narratiivisen identiteetin avulla ihmiset pyrkivät ilmaisemaan itselleen ja muille keitä he ovat, kuinka heistä on tullut sellaisia kuin he ovat ja millaista elämää he aikovat elää. Itseä koskevat omaelämäkerralliset muistot ovatkin täten keskeisiä tekijöitä minäkäsityksen ja oman identiteetin rakentumisessa (Agnus, 2012), ja niiden jakaminen muiden kanssa muodostaa perustan ihmisten väliselle kanssakäymiselle (McLean, Pasupathi, & Pals, 2007; Neisser, 1988; Nelson, 1993). Agnus ja Kagan (2013) ovat esittäneet, että ihmisten käsitystä itsestä tai vallitsevista olosuhteista, haastavat tapahtumat sekä niiden myötä epäselväksi muuttunut elämäntarina ovat usein syitä, jotka saavat ihmiset hakeutumaan psykoterapiaan.

Koska ihmiset hahmottavat elämäänsä ja sen tapahtumia tarinamuotoisten kertomusten avulla, näiden narratiivien tarkastelu tarjoaa yhden väylän terapeuttisten interventioiden osallistujien kokemusmaailman tutkimiseen. Useat terapiasuuntaukset ovat alkaneet pitää henkilökohtaisessa merkityksenannossa tapahtuvia siirtymiä terapeuttisen muutoksen ytimenä, ja narratiivin käsitettä on käytetty välineenä näiden siirtymien kuvaamiseen ja ymmärtämiseen (Wahlström, 2006). Tästä näkökulmasta tarkasteltuna psykoterapia on sekä oireiden lievittämistä, että merkitysten muokkaamista, sillä kertomisen ja uudelleen kertomisen myötä asiakkaiden puhe kehittyy ongelmien kuvaamisesta sopeutumista ja merkityksellisyyttä ilmaisevaksi (Gonçalves & Stiles, 2011). Nykytutkimuksessa tarinankerrontaan liittyviä metaforia pidetäänkin hyödyllisinä tavoiteltaessa ymmärrystä psykoterapiassa tapahtuvasta muutoksesta (Hardtke & Angus, 2004).

Narratiivista lähestymistapaa on käsitelty lukuisissa artikkeleissa ja hyödynnetty usein eri metodein sekä määrällisessä että laadullisessa psykoterapian muutosprosessin tutkimuksessa (Wahlström, 2006; Avdi & Georgaca, 2007; Gonçalves & Stiles, 2011). Narratiivisella otteella on tavoiteltu ymmärrystä terapeuttisesta muutoksesta esimerkiksi kognitiivis-behavioraalisisissa, tunnekeskeisissä, narratiivisissa ja psykodynaamisissa terapioiden muun muassa masennuksen (Vromans & Schweitzer, 2011; Boritz, Angus, Monette, Hollis-Walker & Warwar, 2011, Gonçalves, ym. 2017), skitsofrenian (Lysaker & Lysaker, 2006; Hamm & Leonhardt, 2016) ja lähisuhdeväkivallan seurausten (Santos, Gonçalves & Matos, 2011) hoidossa, vuorovaikutusmallien käsittelyssä (Wilczek, Weinryb, Barber, Gustavsson, &

Åsberg, 2004), sekä terapiassa tapahtuvan ambivalenssin ratkaisupyrkimyksissä (Braga, Oliveira, Ribeiro & Gonçalves, 2018).

Viimeaikaisen kehityksen valossa Angus ja McLeod (2004) esittävät, että koska kerronnallisuus on keskeinen elementti psykoterapiassa, narratiivinen lähestymistapa voisi tarjota tärkeän risteyskohdan erilaisista teoreettisista taustoista tulevien tutkijoiden ja terapeuttien kohtaamiselle mahdollistaen aiempaa integratiivisemmän lähestymistavan psykoterapiaan.

### **1.5. Narratiivinen prosessimalli**

Angus ja Hardtke (1994) ovat esittäneet, että narratiivin käsitettä on käytetty psykoterapian kontekstissa pääasiassa kolmella eri tavalla. Näitä tapoja ovat asiakkaan terapiaistunnon aikana tuottamien tarinoiden kuvaukset, yksilön omaa suurta elämäntarinaa koskevat kuvaukset tai narratiivisia prosesseja käsittelevät kuvaukset, joissa asiakas ja terapeutti pyrkivät käsittelemään sekä ymmärtämään tärkeitä tapahtumia ja kokemuksia.

Ensimmäisessä merkityksessä psykoterapian tutkimuksen kiinnostuksen kohteena ovat mikronarratiivit, toisessa makronarratiivi ja kolmannessa se, miten mikronarratiiveja muovataan ja liitetään yhteen makronarratiivia muotoillen (Angus, Levitt & Hardtke, 1999).

Agnuksen, Hardtken ja Levittin kehittämä narratiivinen prosessimalli kuuluu viimeisimpänä mainittuun pyrkiessään tarjoamaan tavan ymmärtää sitä, miten yksittäiset tapahtumat tulevat kerroituksi ja sidotuiksi yhteen terapian aikana mahdollistaen uuden elämäntarinan muotoilemisen (Angus, ym. 1999). Narratiivisen prosessimallin mukaan onnistuneessa terapiassa täyttyy kolme tavoitetta: 1) menneiden ja nykyisten tapahtumien muistiin palauttaminen ja kuvailu, 2) niihin liittyvien kokemusten, ajatusten ja tunteiden tutkiskelu, sekä 3) tapahtumien refleksiivinen analysointi, joka mahdollistaa uudenlaisen itseä ja muita koskevan ymmärryksen muodostumisen (Angus & Hardtke, 1994).

Kolmea yllä esitettyä terapeutin prosessin tavoitetta vastaavasti onnistuneen terapian nähdään koostuvan kolmesta keskenään vuorottelevasta puhetavasta, joita nimitetään narratiivisekvensseiksi (Angus & Hardtke, 1994). Erilaiset narratiivien muotoilut vastaavat eri terapeutin tarpeisiin, eikä niitä siten tule ajatella keskenään hierarkkisina vaan täydentävinä.

Ulkoisen narratiivisekvenssi: Ulkoinen narratiivisekvenssi koostuu elämäntapahtuman kuvauksesta. Tapahtuma voi olla mennyt, parhaillaan tapahtuva tai

tuleva, todellinen tai kuviteltu. Kuvauksen keskiössä ovat elämäntapahtuman konkreettiset ja ulkoiset puitteet, kuten mitä tapahtui, missä, milloin ja kenen toimesta. Ulkoinen narratiivi voi koostua joko tietyn yksittäisen tapahtuman korostamisesta tai yleisluontoisemmasta mahdollisesti useita tapahtumia yhdistelevästä luonnehdinnasta.

Sisäinen narratiivisekvenssi: Sisäinen narratiivisekvenssi koostuu subjektiivisten kokemusten ja näkökulmien kuvauksesta. Se on kokemuksellinen kuvaus tapahtumasta käsittäen luonnehdinnat omista tai muiden tunteista, ajatuksista ja kokemuksista sekä yksilön tuntemasta suhteesta itseän ja muihin. Sisäinen narratiivi on tunnistettavissa esimerkiksi tunteiden nimeämisestä tai muiden emootioihin liittyvien sanojen käytöstä, tunteiden varsinaisesta ilmaisemisesta, metaforallisista oman kokemusmaailman kuvauksista tai niistä hetkistä, kun terapeutti kysyy suoraan asiakkaan tunteista.

Refleksiivinen narratiivisekvenssi: Refleksiivisessä narratiivisekvenssissä yksilö keskittyy refleksiiviseen ja tulkitsevaan analyysiin tapahtuman kuvauksesta tai subjektiivisista kokemuksista. Niissä yksilö yhteistyössä terapeutin kanssa pyrkii ymmärtämään omia tuntemuksiaan itseän, muihin tai tapahtumiin liittyen luoden uskomuksia tukevia tai haastavia uusia merkityksiä ja vaihtoehtoisia tapoja hahmottaa asiaa. Kontekstista riippuen refleksiivisyys voi olla tunnistettavissa muun muassa silloin, kun yksilö tutkiskelee omaa toimintaansa ja ajatteluaan eri tilanteissa tai ihmissuhteissa, suunnittelee vaihtoehtoisia toimintamalleja, tunnistaa kaavoja omassa toiminnassaan tai tuo esiin tilanteisiin liittyvää tulkinnallisuutta.

## **1.6. Narratiivisen prosessimallin hyödyntäminen aiemmassa tutkimuksessa**

Vaikka narratiivinen prosessimalli on melko tuore, sitä on jo käytetty tutkimuksissa jokseenkin kattavasti, ja sen on todettu tarjoavan hyödyllistä tietoa psykoterapiaprosessista selkeässä, ytimekkäässä ja helposti kliiniseen työhön sekä tutkimukseen hyödynnettävässä muodossa (Avdi & Georgaca, 2007). Esimerkiksi perheterapian kontekstissa narratiivinen prosessimalli on nähty yhtenä mahdollisuutena vastata tarpeeseen kehittää tutkijoiden, teoretikoiden ja kliinikoiden välistä dialogia edistäviä työkaluja ja konsepteja, jotka mahdollistavat terapiaprosessin arvioimista (Laitila, Aaltonen, Wahlström & Angus, 2005).

Prosessimallia on hyödynnetty myös laadullisia ja määrällisiä menetelmiä yhdistellen tutkittaessa, kuinka yksilön kiintymyssuhde vaikuttaa hänen psykoterapiassa tuottamaansa puheeseen (Daniel, 2011). Tässä tutkimuksessa mallin käyttäminen todettiin hyödylliseksi, mutta hyvin työlääksi.

Tutkittaessa, voisiko alunperin yksilöterapiatan tutkimukseen suunniteltua narratiivista prosessimallia hyödyntää perheterapiatan tutkimuksessa, havaittiin mallin käytön tuovan esiin uusia ulottuvuuksia ja syventävän ymmärrystä terapiasta (Laitila, Aaltonen, Wahlström & Angus, 2001). Tätä Agnuksen, Levittin ja Hardtken alkuperäisestä mallista kehitettyä sovellusta on myöhemmin käytetty myös tutkittaessa pariterapiassa tapahtuvia moniäänisiä dialogeja (Seikkula, Laitila, Rober, 2012). Molemmissa tutkimuksissa lyhyiden otteiden syvällisen mikroanalyysin todettiin voivan tuottaa perheterapeuttisessa kontekstissa yhtä validia tietoa kuin yksilöterapiatan tutkimuksessa.

Narratiivisen prosessimallin avulla on aiemminkin tutkittu terapiatan aikana pitkällä aikavälillä tapahtuvia narratiivisia muutoksia. Oma tutkimuksemme muistuttaa joiltain osin Agnuksen ja Hardtken (1994) pilottitutkimusta, jossa tarkasteltiin lyhytterapiaan osallistuneiden henkilöiden narratiivisekvenssien vaihtelua terapiaprosessin aikana. Tutkijat vertailivat hyvään ja heikkoon terapiatulokseen päässeiden asiakkaiden erilaisten narratiivisekvenssien frekvenssejä istunnoilla 3, 5 ja 15. Hyvän tuloksen saavuttaneiden ryhmässä refleksiivisten narratiivisekvenssien osuus istunnon aikana tuotetuista narratiiveista kasvoi terapiaprosessin aikana, mikä oli merkittävä ero heikon tuloksen ryhmään, jolla refleksiivisten narratiivisekvenssien osuus pysyi yhtä alhaisena kaikilla mittauskerroilla. Molemmilla ryhmillä ulkoisten narratiivisekvenssien osuus väheni, joskin huonon terapiatuloksen ryhmällä frekvenssit olivat aina hyvän tuloksen ryhmää suuremmat. Mielenkiintoisesti tutkimuksessa sisäisen narratiivisekvenssin frekvenssi kasvoi terapiatan aikana huonon tuloksen ryhmällä, kun taas hyvän tuloksen ryhmällä frekvenssi pysytteli aluksi samana lopulta laskien. Tutkijat muistuttavat, että näitä pilottitutkimuksen tuloksia tulee tarkastella kriittisesti, eivätkä ne ole yleistettävissä.

### **1.7. Narratiivisten prosessien tutkimus väkivallantekijöiden hoidossa**

Narratiivisen prosessimallin sovellettavuudesta huolimatta sitä ei tutkimuskirjallisuuden perusteella ole aiemmin hyödynnetty väkivallan yksilö- tai ryhmämuotoisen hoidon tutkimisessa. Muuta väkivallantekijöiden tuottamien narratiivien tutkimusta sen sijaan on löydettävissä. Väkivaltaisille henkilöille suunnattuihin ryhmäinterventioihin osallistuneiden

kertomuksia tutkimalla pidetään mahdollisena tarkastella sitä, miten he rakentavat identiteettiään, toimijuuttaan ja merkityksiä omille kokemuksilleen sekä väkivaltaiselle käytökselleen (Holma, Partanen, Wahlström, Laitila & Seikkula 2006). Väkivaltaan keskittyvän ryhmähoidon myötä osallistujat rakentavat identiteettiään sekä väkivallan tekijänä että muutosprosessissa mukana olevana henkilönä, jälkimmäisen suodossa mahdollisuuden väkivaltaisen käytöksen lopettamiseen. Narratiivisesta näkökulmasta tämä identiteettityö tapahtuu juuri kertomisen prosessissa itsessään, sillä uudistaessaan elämästään kertomiaan tarinoita yksilöt väistämättä muovaavat myös identiteettiään (White & Epston, 1990; White, 2008).

Lisäksi Adshead (2001) esittää, että väkivallan tekijän identiteetin omaksuminen tekee mahdolliseksi sen korjaavan työstämisen ja toimijuuden kokemuksen kasvattamisen, mikä edistää käyttäytymisen muutosta. Identiteettityön eteneminen on hänen mukaansa havaittavissa siinä, miten tekijöiden ryhmäterapiassa tuottamat väkivaltaan liittyvät narratiivit ovat alkuun ohuita ja omaa syyllisyyttä vähätteleviä muuttuen vähitellen tarkemmiksi ja omaa toimintaa paremmin refleктоiviksi. Tuomittuja rikollisia tutkittaessa havaittiin, että he, jotka hyväksyivät oman toimijuutensa ja rikoksen tekijän identiteetin mahdollistaen näin sen käsittelyn, olivat vähemmän alttiita uusimaan rikoksen kuin he, jotka eivät hyväksyneet kokemusta toimijuudesta tai mahdollisuutta vaikuttaa tulevaisuuteensa (Maruna, 2001).

Yllä esitellyn narratiivista prosessimallia psykoterapiassa käsittelevän sekä väkivaltaisesti käyttäytyneillä henkilöillä toteutetun narratiivisen tutkimuksen perusteella päätimme soveltaa narratiivista prosessimallia väkivaltaisesti käyttäytyneiden miesten ryhmämuotoisen hoidon tutkimuksessa.

## **1.8. Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset**

Tutkimuksessamme keskityimme tutkimaan kahta Vaihtoehto väkivallalle -hoitoryhmään osallistunutta miestä, jotka suorittivat intervention loppuun osallistuen tapaamisiin aktiivisesti. Tarkoituksenamme on tutkia muutoksia, joita miesten kertomuksissa omasta väkivallasta tapahtuu ryhmän aikana. Holman ym. (2005) mukaan Vaihtoehto väkivallan -ryhmän aikana tapa, jolla ryhmään osallistuvat miehet kertovat tekemästään väkivallasta, muuttuu istuntojen kuluessa. Lisäksi ryhmässä pyritään käsittelemään tehtyä väkivaltaa yksityiskohtaisesti keskittyen konkreettisiin, tekijän sekä uhrin sisäisiin ja väkivallasta seuranneisiin tekijöihin. Ryhmässä tapahtuvat narratiiviset muutokset tiedostaen Pro gradu -työmme ensisijaisena tavoitteena on tutkia, ovatko nämä Holman ym. (2005) tekemät

havainnot kertomusten muutoksista yhteneväisiä Agnuksen ja Hardken (1994) esittämän narratiivisen prosessimallin teorian kanssa ohjelman läpikäyneiden miesten osalta. Agnuksen ja Hardken mukaan teorian esittämät narratiiviset prosessit ovat yhteisiä kaikille onnistuneille terapioille, mistä johtuen koemme tärkeäksi tutkia, onko näitä prosesseja havaittavissa myös väkivallan hoito-ohjelmassa, joka poikkeaa lähtökohdiltaan perinteisistä psykoterapioista. Tutkimuksessamme emme kuitenkaan pyri selvittämään Vaihtoehto väkivallalle -ryhmän tuloksellisuutta väkivallan vähenemisen kannalta, emmekä oleta prosessimallin mukaisten muutosten automaattisesti tarkoittavan väkivallan loppumista. Pyrimme ainoastaan tarkastelemaan tapahtuuko näitä narratiivisen prosessimallin mukaisia muutoksia Vaihtoehto väkivallalle -ryhmään osallistuneiden miesten kertomuksissa.

Narratiivisen prosessimallin lisäksi tarkastelimme miesten kertomuksissa ilmenevää vastuunottoa väkivaltaisuudesta. Vastuunoton tarkastelu toisena tutkimuskysymyksenä tuntui luontaiselta valinnalta, sillä vastuunottoa väkivallasta pidetään lähtökohtana lähes kaikissa väkivallan hoitoon suunnatuissa hoito-ohjelmissa (Lila, Herrero & Gracia, 2008) ja se kuuluu myös Vaihtoehto väkivallalle -ohjelman periaatteisiin (Holma & Laitila, 2001). Vastuunottoa pyrimme tarkastelemaan seuraavien neljän kerronnassa esiintyvän kriteerin avulla: 1) keskittyivätkö miehet tarinoissaan omaan vai muiden toimintaan, 2) kuinka tarkasti ja avoimesti miehet kuvailivat väkivallantekoaan, 3) esitettiinkö väkivalta toimijuutta ilmaisten omana tekona vai passiivimuotoa käyttäen tapahtumana vailla tekijää 4) selitettiinkö väkivaltaa ulkoisten tekijöiden vai omien valintojen seurauksena.

Tutkimuksessamme lähtöoletuksena on, että ryhmän aikana miesten kertomukset muuttuvat narratiivisen prosessimallin vaiheiden mukaisesti ja vastuullisuus omasta väkivaltaisuudesta miesten kertomuksissa lisääntyy.

### Tutkimuskysymykset

- 1) Muuttuvatko Vaihtoehto väkivallalle -ryhmään osallistuvien miesten kertomukset tehdystä väkivallasta narratiivisen prosessimallin teorian mukaisesti ryhmän edetessä?
- 2) Lisääntyykö vastuunotto omasta väkivaltaisuudesta miesten kertomuksissa ryhmän aikana?

## 2. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

### 2.1. Yleistä



Aineistonkeruu ja analyysi etenivät useiden työvaiheiden kautta jatkuvasti mukautuen aineiston ja sen tarkastelutavan tarkentumiseen läpi prosessin. Aloitimme tutkimuksemme aineistolähtöisesti ilman ennakko- oletuksia. Ennen aineistonkeruuta tarkastelimme omaa positiotamme tutkimuksen tekijöinä sekä aiempia tietojamme väkivallasta, terapeuttisista interventioista ja Vaihtoehto väkivallalle -ryhmästä pyrkien tunnistamaan havaintojamme ohjaavia ajatusmalleja ja odotuksia, jotta pystyisimme tavoittamaan aineiston ilmiöt mahdollisimman avoimesti. Totesimme ryhmään ja väkivaltaan liittyvien tietojen väistämättä vaikuttavan tarkasteluun, mutta näimme tämän enemmän mahdollistavan tarkempien havaintojen tekemisen, kuin niinkään estävän aineistolähtöisen tutkimuksen. Alustavan aineistolähtöisen narratiivien tarkastelun jälkeen perspektiivimme muuttui kuitenkin teorialähtöiseksi havaittuamme kertomuksissa tapahtuvien muutosten muistuttavan kiinnostavasti Agnuksen, Hardtken ja Levittin (1999) narratiivisen prosessimallin teoriaa. Näin lopulta sekä aineistosta että taustateoriasta esiin nousseet ilmiöt ohjasivat tutkimuksen tekoa.

## **2.2. Tutkittavat ja tutkimusaineisto**

Tutkimusaineistomme muodostui Vaihtoehto väkivallalle -ryhmän istunnoista, jotka ovat osallistujien suostumuksella videotaltioitu. Ryhmä tapasi joka toinen viikko, ja istunnot olivat 1,5 tunnin mittaisia. Ryhmään kuului kaksi ohjaajaa, jotka ovat koulutukseltaan joko psykologeja tai perheterapeutteja. Tutkimamme ryhmä on puoliavoin, eli siihen liittyi uusia henkilöitä pitkin hoitoa vanhojen lopettaessa ryhmän. Tämän vuoksi aina uuden henkilön aloittaessa ryhmässä käydään esittelykierros, jossa miehet kertovat tekemästään väkivallasta, jonka vuoksi ovat liittyneet hoito-ohjelmaan.

Tutkimuskysymysten perusteella päätimme kohdentaa ja rajata aineiston tarkastelun esittelykierrosten puheenvuorojen analysoimiseen. Esittelykierrosten puheenvuorot tarjoavat melko samankaltaisena kerrasta toiseen toistuvan kontekstin, jonka sisällä saman henkilön eri aikoina muotoilemia narratiiveja on selkeää vertailla keskenään.

Tutkimushenkilöiksi valikoitui alun perin kolme ryhmäläistä sen perusteella, että he olivat 1) käyneet läpi koko intervention osallistuen vähintään vaadittuihin 15 istuntoon, 2) osallistuneet intervention aikana analyysille riittävän useisiin esittelykierroksiin, sekä 3) osallistuneet esittelykierroksiin riittävällä säännöllisyydellä, jotta muutosta olisi mahdollista tarkastella vaiheittain. Kaikki miehistä olivat käyttäneet henkistä väkivaltaa puolisoaan kohtaan. Kaksi heistä oli lisäksi kohdistanut henkistä ja fyysistä väkivaltaa lapsiinsa.

Analysoimme jokaiselta tutkimushenkilöltä kaikki esittelykierrokset, joihin he olivat ryhmän aikana osallistuneet aloittaen siitä, kun he itse liittyivät ryhmään. Tutkimushenkilöiden puheenvuorot litteroitiin videotallenteiden pohjalta. Litteroinneista muodostettiin temaattisen narratiivisen analyysin mukaisesti eheät kertomukset poistaen puheenvuoroista tutkimusaiheeseen liittymättömät kohdat sekä selkeyttäen ilmaisua. Pyrimme säilyttämään kunkin tutkimushenkilön puhetyylin ja sanavalinnat mahdollisimman alkuperäisessä asussa, vaikka puheelle tyypillisten ylimääräisten ilmaisujen ja toiston redusoiminen olikin useissa kohdissa tarpeellista aineiston selkeyttämiseksi sekä anonymiteetin takaamiseksi.

Analyysi tehtiin kaikkiaan kolmelle tutkimushenkilölle, mutta valitettavasti tutkimuksen raportointi rajautui lopulta vain kahden tutkimushenkilön muutosprosessin kuvaamiseen maailmanlaajuisen COVID-19 -pandemian puhjettua tutkimuksen loppuvaiheessa. Pandemian leviämisen ehkäisemiseksi luodut rajoitukset estivät pääsyn psykologian laitoksella sijainneisiin kolmannen tutkimushenkilön tietosuojattuihin aineistoihin siten, ettei niiden analyysia ollut mahdollista esitellä adekvaatisti tässä tutkimuksessa. Kolmannen henkilön kohdalla tutkimustulokset olivat samansuuntaisia kuin esittelemällämme kahdella henkilöllä tukien päätelmiämme, mutta koska emme pysty esittelemään niitä lukijalle asianmukaisesti, on ne jouduttu rajaamaan pois lopullisesta raportoinnista.

### **2.3. Menetelmä**

Aineiston analyysimenetelmänä toimii teorialähtöinen narratiivinen analyysi. Analyysin taustateorianä käytämme narratiivisen prosessimallin teoriaa, sillä narratiivisen analyysin metodi mahdollistaa aineiston analysoimisen aiempaa teoriaa hyödyntäen (Riessman, 2008, s. 53).

Narratiivisen analyysin käsitteellä viitataan ryhmään tekstintulkintamenetelmiä, joille on yhteistä kertomuksellisen muodon tutkiminen, mikä näkyy metodologisina valintoina paitsi itse datan analyysissä, myös muun muassa tiedonkeruussa (Riessman, 2008, s. 11–14). Ihmistieteiden parissa asemansa vakiinnuttanut narratiivinen analyysi sopii tapaustutkimuksen työkaluksi, kun tavoitteena on tarkastella, miten tietty toimija rakentaa kertomusta tietyssä tilanteessa pyrkien tarjoamaan ymmärrystä siitä, miten ja miksi tapahtumia kuvataan kussakin kontekstissa. Yksi merkittävä ero tekstiotteita kategorisoiviin tulkintamenetelmiin on narratiivisen analyysin pyrkimys säilyttää tarkasteltavat tekstit tai niiden otteet kokonaisuutena sen sijaan, että niistä poimittaisiin yksittäisiä otteita koodattaviksi.

Kokonaisuuden säilyttäminen nähdään merkittävänä, jotta kertomuksen vaihteelliset ja rakenteelliset ominaisuudet tulevat huomioituiksi. Vaikka tekstin kokonaisuus, tilannesidonnaisuus ja konteksti ovat narratiivisessa analyysissä tarkastelun keskiössä, voidaan sillä tuottaa myös uutta kategorista tietoa sekä yksittäisen tapauksen tutkimisen että eri kertomusten keskenään vertailemisen myötä, kuten olemme tutkimuksessamme tehneet.

Tämä tutkimus on tehty hyödyntäen temaattisen narratiivisen analyysin lähtökohtia. Valitsimme narratiivisen analyysin tutkimusotteeksemme sen tarjotessa parhaat työkalut tutkimuskysymyksiimme vastaamiseen. Narratiivisista lähestymistavoista käytetyin, temaattinen analyysi, nostaa tutkimuksen keskiöön kertomuksen sisällön (Riessman, 2008, s. 53), joka oli pääkiinnostuksenkohteemme. Kyseisessä tutkimustavassa on myös mahdollista ottaa jo tiedonkeruun vaiheessa tarkastelun rungoksi aiempi teoria, kuten päädyimme tutkimuksessamme tekemään aineiston alustavan tarkastelun jälkeen. Koska tavoitteenamme on tutkia Vaihtoehto väkivallalle -ryhmän osallistujien muuttuvia kertomuksia omasta väkivaltaisuudestaan, temaattisen analyysin mukaisesti tarkastelimme erityisesti tarinoiden sisältöjä. Tämän myötä jätimme muiden kerronnallisten elementtien, kuten puhutavan tai tarinan rakenteen tarkastelun vähemmälle kiinnittäen niihin tarkempaa huomiota vain tilanteissa, joissa se tuntui sisällön ymmärtämisen kannalta oleelliselta.

Narratiivisen prosessimallin teorian pohjalta on kehitetty myös tutkimusmetodi, jota kutsutaan narratiivisten prosessien koodausjärjestelmäksi (narrative process coding system, NPCCS). Menetelmän käyttö vaatii kuitenkin meiltä puuttuvan koulutuksen (Agnus & Hardtke, 1994), joten emme kyenneet hyödyntämään sitä tutkimuksessamme. Sen sijaan tutkimme narratiivisen prosessimallin mukaisia ilmiöitä teorialähtöisellä narratiivisella analyysillä johdantokappaleessa esittelemämme narratiivisen prosessimallin teorian mukaisesti.

## **2.4. Aineiston analysointi**

Aineiston analysointi aloitettiin katsomalla läpi videotallenteet vuoden 2014 alusta vuoden 2019 kevääseen niiltä istunnoilta, kun ryhmään saapui uusi jäsen. Jokaisesta istunnosta tehtiin muistiinpanot, joista havainnoitiin osallistujien kertomusten pääpiirteet ja muodostettiin näin aineistolähtöisesti myöhempää analyysia ohjaavaa kokonaiskuvaa esiintyvistä narratiiveista.

Alustavan tarkastelun pohjalta havaitsimme tutkimuskohteidemme esittämissä narratiiveissa olevan samankaltaisuuksia narratiivisen prosessimallin esittämien terapeutin muutoksen vaiheiden kanssa (Agnus & Hardtke, 1994; Agnus, ym. 1999).

Yhdenmukaisuuksien vuoksi päätimme täsmentää tutkimuskysymyksiämme ja käyttää narratiivista prosessimallin teoriaa runkona myöhemmälle temaattiselle narratiiviselle analyysille. Narratiivisen analyysin tarkennuttua aineistolähtöisestä teorialähtöiseksi jatkoimme analyysissä taustateorian ja aineiston rinnakkaista vertailua. Teimme analyysia myös aineistolähtöisesti vastuunottoa käsittelevän toisen tutkimuskysymyksen kohdalla, sillä väkivallasta vastuun ottamisen teema ei noussut narratiivisen prosessimallin teoriasta, vaan siitä, että se nähdään keskeisenä sekä Vaihtoehto väkivallalle -hoito-ohjelman periaatteissa, että väkivallan tekijöiden hoidossa yleensä. Siten yhdistimme teoria- ja aineistolähtöistä analyysia.

Löydettyämme aineistosta kolme määrittelemämme reunaehdot täyttävää ryhmäläistä, kävimme uudelleen läpi kunkin tutkimushenkilön esittelykierrokset kronologisessa järjestyksessä narratiivisen analyysin keinoin. Analysoimalla miesten kertomuksissa tapahtuvia muutoksia oli mahdollista verrata niitä narratiivisen prosessimallin teoriaan. Analyysi tehtiin tiiviissä vuoropuhelussa aineiston ja narratiivisen prosessimallin teorian kanssa. Tarkastelimme yhtäältä sitä, miten aineistosta esiin nousevat teemat sopivat teoreettiseen malliin ja toisaalta sitä, millaisiin löydöksiin teorian mukaisten ilmiöiden etsiminen johtaisi.

Litteroituja istuntoja analysoitiin tarkastellen, millaisesta sisällöstä ne koostuivat ja mitä narratiivisekvenssiä kussakin kohdassa tuotettiin. Tutkimushenkilöiden tuottamia narratiiveja luokiteltiin johdannossa esiteltyihin prosessimallin narratiivisekvenssien mukaisesti luokkiin sekvenssien määritelmien mukaisesti (Agnus & Hardtke, 1994; Agnus, ym. 1999). Analyysiä kuljetettiin rinnakkain kirjalliseen muotoon tiivistetyn tarinan kanssa niin, että sekä narratiivien yksittäiset kohdat että kertomuksen kokonaisuus tulivat analysoiduiksi, koska tavoitteenamme oli sekä tunnistaa erilaiset narratiivisekvenssit että analysoida sitä, millainen kuva väkivallasta rakentuu kulloisenkin istuntokerran kertomuksesta, jotta mahdolliset tarinalliset muutokset tulivat havainnoiduiksi. Tulososiossa esiteltävistä istuntokerroista on nähtävissä, miten narratiivinen analyysi on edennyt tutkimuksessa tiiviisti kiinni kertomuksessa niin, että kertomus on tullut analysoiduksi toisaalta lause lauseelta, toisaalta kokonaiskuva tarkastellen. Kirjalliseen muotoon tiivistetty kertomus on edennyt vasemmalla palstalla mahdollistaen sen analysoimisen oikealla palstalla samantahtisesti.

Narratiivisen prosessimallin teorian ulkopuolisena teemana tutkimme miesten kertomuksissa ilmenevää vastuunottoa narratiivisen analyysin avulla. Koimme vastuunoton tarkastelun tärkeäksi, sillä sitä pidetään hoidon lähtökohtana lähes kaikissa lähisuuhdeväkivallan hoito-ryhmissä (Lila, Herrero & Gracia, 2008) ja siihen ohjaamista

keskeisenä päämääränä standardoitujen väkivallan hoitokäytäntöjen mukaan (Austin & Dankworth, 1999). Lisäksi vastuunotto väkivallasta kuuluu Vaihtoehto väkivallalle -ryhmän hoitoperiaatteisiin (Holma & Laitila, 2001). Vastuunoton ilmenemistä väkivallasta miesten kertomuksissa tarkastelimme sen mukaan 1) keskittyivätkö miehet tarinoissaan omaan vai muiden toimintaan 2) kuinka tarkasti ja avoimesti miehet kuvailivat väkivallantekoaan 3) esitettiinkö väkivalta subjektin sisältävillä lauseilla omana toimintana vai passiivissa tapahtumina vailla tekijää 4) selitettiinkö väkivaltaa ulkoisten tekijöiden vai omien valintojen seurauksena.

## 2.5. Tutkimuksen luotettavuus

Useita keskenään erilaisia tutkimusperinteitä käsittävän laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioimiseen ei ole yksiselitteistä mallia, mutta merkittäviksi yleisiksi arviointiperusteiksi on ehdotettu useita eri vaihtoehtoja. Tuomi ja Sarajärvi (2018) esittävät, että vaikka laadullisen tutkimuksen osia on syytä tarkastella myös erikseen, tulee sitä ensisijaisesti arvioida kokonaisuutena, jolloin tutkimuksen koherenssi korostuu arviointiperusteena. Koherenssilla viitataan tutkimuksen sisäiseen johdonmukaisuuteen, jolloin tutkimuksen eri osat, kuten tutkimusaineisto ja käytetty tutkimusmetodi, ovat perusteltavissa paitsi itsessään myös suhteessa toisiinsa. Jotta koherenssia ja tutkimuksen eri osia olisi mahdollista tarkastella osana luotettavuuden arvioimista, tulee tutkimus raportoida avoimesti (McLeod, 2001; Tuomi & Sarajärvi, 2018). Vaikka laadulliseen tutkimukseen ei liitykään samanlaista toistettavuuden vaatimusta kuin määrällisessä tutkimuksessa, tutkimusprosessi tulee kuvata riittävän tarkasti, jotta sen metodeja ja aineistosta tehtyjen tulkintojen johdonmukaisuutta on mahdollista tarkastella kriittisesti (McLeod, 2001; Metsämuuronen, 2011, Tuomi & Sarajärvi, 2018). Aineiston ja tulkintojen yhteyden esittelemisen voi nähdä erityisen oleellisena osana narratiivisen analyysin luotettavuuden lisäämistä (Riessman, 2008). Yhtenä tutkimuksen luotettavuuden kriteerinä voidaan pitää myös havaintojen ohjaamaa, monivaiheista tulkintojen tekemistä: tutkimustehtävää tulisi tarkentaa tutkimuksen myötä ja samasta asiasta tulisi tehdä useaan otteeseen toistuvia havaintoja, jotka on käsitteellistetty relevantisti (Metsämuuronen, 2011).

Edellä esitellyt periaatteet ovat ohjanneet työskentelyämme. Tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi pyrimmekin yllä esittelemään avoimesti tutkimusprosessin monivaiheista etenemistä ja tulososiossa puolestaan annamme useita näytteitä toteuttamastamme analyysistä, joka vertailun mahdollistamiseksi esitetään rinnakkain aineiston kanssa.

Kysymys tutkimuksen luotettavuudesta on tiiviisti sidoksissa siihen, millaiset ontologiset ja epistemologiset oletukset tutkimuksen taustalla vaikuttavat, ja tutkijoiden tulisivatkin olla avoimia lähtökohdistaan (Riessman, 2008; Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tämän tutkimuksen tekoa on ohjannut konstruktivistinen näkemys, jossa todellisuutta käsitellään objektiivisen tosiasiallisen olevan sijaan eri ihmisten suhteellisena konstruktiona (McLeod, 2001; Metsämuuronen, 2011). Metodina narratiivinen analyysi sopii tähän todellisuutta koskevaan näkemykseen ja siitä seuraaviin tietoteoreettisiin lähtökohtiin pyrkiessään esittämään tutkimuskohteiden käsityksiä todellisuudesta ja sitä prosessia, jolla he todellisuuttaan konstruoivat (Riessman, 2008). Konstruktivistisesta perspektiivistä tarkasteltuna myös tutkimustuloksemme edustavat yhdenlaista tulkintaa ja representaatiota todellisuudesta. Näin ollen tutkijan position ja ominaisuuksien voi nähdä osaltaan vaikuttavan tuloksiin ja jo tutkimuskysymysten asetteluun, kuten kaikessa tutkimuksessa (Riessman, 2008; McLeod, 2001). Luotettavuuden parantamiseksi olemme pyrkineet aktiivisesti tarkastelemaan omia lähtökohtiamme, arvolatauksiamme ja ennakko-olettamuksiamme ennen tutkimuksen aloittamista ja läpi analyysiprosessin arvioiden niiden merkitystä tehdyille tulkinnoille. Erilaisilla triangulaation muodoilla voidaan pyrkiä vahvistamaan tutkimuksen luotettavuutta (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tässä tutkimuksessa hyödynsimme kahden tutkijan mahdollistamaa triangulaatiota analysoiden eri osia aineistosta sekä itsenäisesti että yhdessä. Analyysin kriteereistä ja aineistosta tehdyistä tulkinnoista käytiin jatkuvaa vuoropuhelua ja tutkijoiden omilla tahoillaan tekemiä tulkintojen yhdenmukaisuuksia vertailtiin keskenään tarkimman mahdollisen analyysin saavuttamiseksi. Käydyt keskustelut sekä vuoroin erikseen ja yhdessä toteutettu analyysi johtivat aineiston tarkastelun periaatteiden tarkentumiseen lisäten näin analyysin johdonmukaisuutta.

### **3. TULOKSET**

Tulososiossa esittelemme aluksi tutkimuksemme yleiset tulokset, jotka antavat kokonaiskuvan narratiivisesta prosessista. Yleiset tulokset sisältävät kokonaisvaltaisen kuvauksen tutkimuskohteiden narratiiveissa tapahtuneiden muutosten yhteisistä linjoista ulkoisen, sisäisen ja refleksiivisen narratiivin sekä vastuunoton näkökulmasta

Tämän jälkeen tarkastelemme, jokaista narratiivisekvenssiä yksittäin, tutkimuskohteidemme tapauskuvausten avulla. Lopuksi esittelemme molempien tutkimuskohteiden osalta hoidon loppuvaiheen istunnon, johon mennessä miehet ovat käyneet

prosessimallin teorian mukaiset narratiivisekvenssit läpi, eivätkä enää täydennä kertomuksiaan teorian mukaisilla narratiivisekvensseillä. Tapauskuvaukset on esitetty siten, että miesten tarinallisen kertomuksen rinnalla kulkee narratiivinen analyysi, jolloin lukijan on mahdollista seurata niiden etenemistä rinnakkain. Yleisten ja tapauskohtaisten tulosten esittämisellä on tarkoitus mahdollistaa niiden vertailun ja nostaa esiin niitä yhteisiä narratiivisia prosesseja, joita Vaihtoehto väkivallalle -ryhmään osallistuneet tutkimuskohteet kävivät läpi.

### **3.1. Yleiset tulokset**

Molemmilla tutkimusaineiston miehillä tapahtui muutosta väkivaltaa käsittelevissä narratiiveissa ryhmän aikana. Tutkittavien miesten koko hoidon aikana tuottamista kertomuksista oli tunnistettavissa narratiivisen prosessimallin mukaiset kolme narratiivisekvenssiä, jotka kaikki eivät kuitenkaan aina esiintyneet yhden istunnon aikana. Narratiiveissa tapahtunut muutos ilmeni teoreettisen viitekehyksen näkökulmasta siinä, miten hoidon edetessä eri narratiivisekvenssit korostuivat kukin vuorollaan niin, että istunnon kertomuksesta suurin tai merkittävin osa kuului sen piiriin. Näin ollen muutosprosessi on hahmotettavissa ulkoisen, sisäisen ja refleksiivisen narratiivisekvenssien vaiheiden läpi käymisenä edellä mainitussa järjestyksessä. Ryhmän alussa kertomukset väkivallasta painoutuivat ulkoisen narratiivisekvenssin mukaisiin kuvauksiin. Ryhmän edetessä kertomukset kerrottiin suurimmilta osin sisäisen narratiivisekvenssin näkökulmasta ja lopussa kertomus omasta väkivallaisuudesta painottui sen refleksiiviseen tarkasteluun. Mallin mukainen eteneminen näkyi selkeimmin siinä, minkä narratiivisekvenssin keinoin miehet tuottivat suurimman osan puheestaan tarkastellun istunnon aikana.

Refleksiivisen narratiivisekvenssin saavuttamisen jälkeen miesten kertomuksissa ei enää tapahtunut muutosta Narratiivisen prosessimallin näkökulmasta, vaan miehet jatkoivat refleksiivisten narratiivien tuottamista väkivallasta puhuttaessa. Tätä tarkasteltiin molempien miesten viimeisimmillä ryhmätapaamisilla, joiden aikana miesten tuottama puhe väkivallasta oli kokonaisuudessaan hyvin vähäistä. Näillä istunnoilla miehet keskittyivät kertomuksissaan suuntaamaan katseensa tulevaan ja käsittelemään ryhmässä viettämäänsä aikaa. Väki-valta kuvausten sijaan molemmat miehet pohtivat kertomuksissaan ajattelussaan tapahtunutta muutosta ryhmän aikana.

Narratiivisen prosessimallin lisäksi tutkimme miesten tarinoissa esiintyvää vastuunottoa väkivallaisesta käytöksestä. Vastuunottoa pyrimme tarkastelemaan seuraavien neljän

kerronnassa esiintyvän kriteerin avulla: 1) keskittyivätkö miehet tarinoissaan omaan vai muiden toimintaan, 2) kuinka tarkasti ja avoimesti miehet kuvailivat väkivallantekoaan, 3) esitettiinkö väkivalta toimijuutta ilmaisten omana tekona vai passiivimuotoa käyttäen tapahtumana vailla tekijää 4) selitettiinkö väkivaltaa ulkoisten tekijöiden vai omien valintojen seurauksena.

Molempien tutkimuskohteiden osalta kriteeriemme mukainen vastuunotto alkoi lisääntyä miesten kerronnassa ryhmän aikana. Molemmilla miehillä kuvaukset väkivaltaisuudesta olivat ryhmän alussa hyvin rajallisia. Kuvaukset keskittyivät pääsääntöisesti muiden toimintaan, väkivallalle ei nimetty tekijää sekä selitykset väkivallalle ulkoistettiin itsestä stressiin, puolison toimintaan tai alkoholiin. Ryhmän edetessä molemmat tutkimuskohteet alkoivat tuottaa kertomuksia, jotka olivat aiempaa tarkempia, keskittyivät miesten omiin tunteisiin ja toimintaan väkivaltatilanteessa, esittivät miehet itsensä väkivallan tekijöinä ja selittivät väkivaltaisuutta miesten ominaisuuksien, kokemusten tai valintojen kautta. Vastuunoton lisääntymisestä huolimatta miesten tarinoissa oli myös ryhmän lopussa havaittavissa ulkoistavia selitysmalleja väkivaltaisuuteen liittyen. Nämä väkivallan selitystavat ryhmän lopussa keskittyvät kuitenkin miesten henkilökohtaisiin ominaisuuksiin kuten ajatusmalleihin, tunteisiin ja lapsuuden kokemuksiin, kun taas ryhmän alussa väkivalta ulkoistettiin voimakkaammin stressiin, väkivallan uhriin tai alkoholiin.

Kuvausten tarkentuessa vastuunotto alkoi näkyä tarinoiden keskittymisellä miesten omiin tekoihin ja tarkempaan kuvailuun väkivallan teosta. Vastuunotto tarinoissa kytkeytyi ulkoisen narratiivisekvenssin loppuun, jolloin kuvaukset tehdystä väkivallasta tarkentuivat. Miesten tarkentuneiden kuvausten ja lisääntyneen vastuunoton kanssa yhtä aikaa tapahtui myös siirtyminen sisäiseen narratiivisekvenssiin, jolloin miesten kertomuksissa alkoi esiintyä kuvauksia heidän omista ajatuksistaan ja tunteistaan väkivaltatilanteiden aikana.



## 3.2. Ulkoinen narratiivisekvenssi

---

### M1: Ulkoinen narratiivisekvenssi

Vaimon kanssa menivät sukset ristiin syksyllä. Taustalla oli paljon työstressiä. Eräänä viikonloppuna oli riitatilanne, missä uhkasin lyödä vaimoa. Jotenkin näin: “Tekis mieli lyyä sua” tai jotakin näillä sanoilla. Homma meni huutamiseksi. Tilanteen jälkeen minua nolotti. Puolison ystävän mielestä lyömisen uhkaaminen oli ollut niin vakava juttu, että siitä pitää tehdä lastensuojeluilmoitus.

Emännän kanssa välillä on mennyt huutamiseksi, ja emäntä on kokenut kaikki uhkaavana. Välillä naurattaa, kun tuntuu, että ei tää oo tottakaan tämmönen. Kyllähän sitä voisi emäntäkin välillä katsoa peiliin. Ei ne kaikki jutut minusta voi olla. Vaimon kanssa on sukset sen verran ristissä, että hän teki taas uuden ilmoituksen, ja nyt on valvotut lasten tapaamiset.

[Terapeutti kysyy, onko ilmoituksen taustalla kuitenkin jokin tapahtuma.]

Suutuin lapselle haukkuen ja syyllistäen tätä. Omatunto rupesi kolkuttamaan. Murrosikäinen lapsi osoittaa vihaa, ja mulla ristiriitatilanteessa nousee tunteet pintaan, kun on sitä stressiä ja omat lapsuudenkokemukset taustalla, kun silloin ei paljoa neuvoteltu. Viha nousee voimakkaana ja jää päälle.

Kertomus keskittyy tapahtumien ulkoiseen kuvaukseen; mitä on konkreettisesti tapahtunut ja mitä kukakin on tehnyt. Tarinassa väkivaltaa selittää stressi ja riitatilanne. Kuvaus väkivallasta on suppea eikä siitä muodostu selkeää kuvaa tapahtumista. Myös lastensuojeluilmoitusta kuvaillaan ulkopuolisen henkilön toiminnan seurauksena, enemmän kuin oman väkivaltaisuuden.

Tässä kohdassa väkivallan olemassaoloa ja vaimon kokemaa uhkaa kyseenalaistetaan. Uhka esitetään vaimon kokemuksena, jota M1 kuvailee epäoikeudenmukaisena ja aiheettomana, jopa huvittavana. Tarina keskittyy vaimon toimintaa ja siitä välittyä kuva omasta ja puolison roolista yhtä merkittävänä väkivallan kannalta. Kerronnassa vaimon tekemä lastensuojeluilmoitus selittyy pariskunnan huonoilla väleillä, eikä M1:n väkivaltaisella käytöksellä.

M1: kuvaa omia tekojaan lastensuojeluilmoitukseen johtaneissa tapahtumissa asiasta kysyttäessä. Kysymyksen myötä M1 tuottaa sisäistä narratiivisekvenssiä sanoittaen vihan tunteen syyksi väkivaltaisuudelleen. Vihaisuus kuvataan jatkumona tilanteille, joissa hänellä on erimielisyyttä poikansa kanssa, seurauksena omista lapsuuden kokemuksista sekä nykyhetkessä vallitsevasta stressistä.

---

M1:n ensimmäisellä istunnolla kuvaus ryhmän aloittamiseen johtaneista tekijöistä koostuu pääosin ulkoisesta narratiivisekvenssistä. Väkivaltaista käytöstä selitetään tilanteeseen, elämänselitykseen sekä perheenjäseniin liittyvien tekijöiden kautta. Vastuunottoa tehdystä väkivallasta ei M1:n kertomuksessa myöskään esiinny, sillä kuvaukset väkivallan teosta pysyvät suppeina, epätarkkoina sekä keskittyvät pääasiassa muiden henkilöiden toimintaan.

Istunnon lopussa M1 tarkentaa terapeutin kysymyksen myötä ulkoista narratiivisekvenssiä kertomalla lastensuojeluilmoituksen johtaneesta tilanteesta aiempaa tarkemmin.

Tarkentuneen ulkoisen narratiivin myötä M1 kertomuksessa alkaa esiintyä myös tunnekuvauksia vihasta ja syyllisyydestä, jolloin sisäisen narratiivisekvenssin voidaan nähdä alkavan rakentua.

---

## M2 Ulkoinen narratiivisekvenssi

Mä oon Erkki, 48 vuotta nuori. Mullakin on aika pitkä ja monimutkainen tarina, mutta yritän kertoa sen lyhyesti. 18 vuotta olin vaimon kanssa, meillä on 4 lasta. Vaimo vajaa vuosi sitten petti mua. Tietysti jäi kiinni siitä. Päätettiin kuitenkin jatkaa eteenpäin. Mä olin ihan sitä mieltä, että mä pääsen yli tästä. Sitten se jatku valehteluna ex-vaimon puolelta, ja eihän se homma loppunu. Sitten olin viime juhannuksena kohtuu kireenä ja stressaantunut siitä hommasta. Päätin ottaa vähän vodkaa. Normaalisti en ees juo, mutta silloin otin liikaa. Sitten en vaan kerta kaikkiaan, se purkautu se homma. Mullahan on keittiödiagnoosi; narsisti lastensuojelun, sosiaalihuollon, ex-vaimon, poliisin toimesta. No totta kai mä väärin tein siinä, että uhkasin ajaa vaimon mäkeen himasta.

Lähin Mobileen ihan ite, koska olin huolissani mun tempauksesta. Vaikka olin vetänyt viinaa, enkä muistanut mitään koko asiasta. Lapselta oon kuullu, mitä oon sanonut ja tehnyt. Huolestuin vain, ettei oikein ollut mun tapaista tuo. En tunnistanut siitä itteäni. *[Ivallisella äänensävyllä:] Ja tietysti se, että jos sua sanotaan narsistiks, ja puun takaa yhtäkkiä tulee, että 18 vuotta avioliittoa on ollut helvettiä. Kyllä se ehkä saa miettimään vähäsen.*

M1:llä oli aika samanlaiset syyt suuttua, ei ollu ihan pikkusyitä, että valitettavasti olen tätä mieltä edelleen. Vaikka sitä on joka paikassa tähän mennessä vähätelty. *[Ivallisella äänensävyllä:] Mun syyhän se ilmeisesti on.*

Tässä on semmonenkin juttu, että ex-vaimolla ei taida olla kaikki kunnossa. Täysin mielivaltaisesti saattaa pistää kaikki viestikanaavat kiinni. En oo mitään häirinnyt häntä. Antanut olla rauhassa uuden miehensä kanssa. Yritän soittaa lasten asioissa ni ei vastata. Sit yhtenä aamuna tulee viestiä ja kysellään kuulumisii niinku mitään ei ois tapahtunut. Että pikkusen vaikeeta.

Istunto käynnistyy ulkoisella narratiivisekvenssillä. Tarinan alussa pääasiallinen toimija on pettämisestä kiinni jäänyt vaimo.

Sisäinen narratiivisekvenssi on hyvin vähäistä, mutta M2 kertoo lyhyesti ajatuksestaan yli pääsemisestä, jota kuitenkin myöhemmin seurasi kireyden ja stressin tunteita. Näitä tunteita ja alkoholin käyttöä käytetään selittämään väkivaltaista toimintaa.

Kuvaus väkivallanteosta (“Sitten en vaan...”) ei aluksi sisällä tietoa konkreettisista tapahtumista. Kuvauksesta puuttuu tekijä, eikä siitä siten käy ilmi M2:n toimijuus. Kuvattuaan ensin muiden osalta kokemaansa vääryyttä M2 kuvaa pintapuolisesti väkivallantekoaan, eli uhkausta ja toteaa myös itse toimineensa väärin.

Ulkoiseen narratiivisekvenssiin sekoittuu piirteitä sisäisestä. M2 kertoo liittyneensä ryhmään omaan toimintaansa liittyvän huolensa vuoksia. Ex-puolison narsismisytyökset esitetään kuitenkin ivalliseen sävyyn.

Ristiriitaisesti huolen kuvaamisen jälkeen M2 vertaa omaa ja juuri kuulemansa toisen ryhmäläisen tarinaa esittäen suuttumisensa olleen oikeutettua, vaikka muut eivät sitä tunnusta. M2 esittää tapahtumista vastuun ottamisen muiden perusteettomaksi vaatimukseksi.

Lopun puhtaan ulkoisessa narratiivisekvenssissä M2 palaa kuvaamaan ex-vaimon toimintaa esittäen sen mielivaltaisena ja kohtuuttomana M2:ta kohtaan.

---

Ensimmäisen esittelykierroksen kertomus koostuu pääosin ulkoisesta narratiivisekvenssistä, joka sisältää kuvauksia väkivalta tapahtumaa edeltäneistä tai siihen myötävaikuttaneista tapahtumista. Kertomuksessa M2:n kuvaamat ulkoiset tekijät rakentavat syytä tehdylle väkivallalle, minkä myötä oma toiminta rinnastetaan koettuun epäoikeudenmukaisuuteen. Vastuunotto väkivallasta näyttäytyy siten vähäisenä. Kuvaus käytetystä väkivallasta on puolestaan lähes olematon suhteessa vaimon toiminnan kuvaukseen, joka puolestaan rajoittui käsittelemään ulkoiselle narratiivisekvenssille tyypillisiä konkreettisia tapahtumia. Vähäistä sisäistä narratiivisekvenssiä esiintyy M2:n kertoessa lyhyesti omaan toimintaan liittyvästä huolesta, sekä väkivaltaa edeltäneistä stressistä ja kireyden tunteesta. Sisäisen narratiivisekvenssin vaiheista M2 kuitenkin palaa nopeasti takaisin ulkoisen narratiivisekvenssin, jolloin kertomus palaa käsittelemään ex- puolison toimintaa.

---

Tutkittavien ensimmäisten esittelykierrosten aikana kertomat tarinat koostuivat enimmäkseen ulkoisesta narratiivisekvenssistä. Ensimmäisissä tarinoissa kuvattiin väkivaltatilanteen konkreettiset ulkoiset puitteet, kuten missä ja milloin tilanne tapahtui. Samaan sävyyn kuvattiin myös muita tilanteita, joilla pyrittiin taustoittamaan tai perustelemaan väkivaltatilanteen tapahtumia. Itse väkivaltaa hahmottavat narratiivit keskittyivät yksittäiseen, joko viimeisimpään tai vakavimpaan väkivaltatilanteeseen. Tuon tilanteen esitettiin johtaneen hoitoon hakeutumiseen ja aiheuttaneen usein muitakin vakavia seurauksia. Tämän tapauskuvauksen lisäksi esittelykierrosten kertomuksissa esiintyi välillä lyhyempiä tai yleisluontoisempia kuvauksia muista väkivaltatilanteista.

Väkivaltatilanteen lisäksi miehet kertoivat parisuhteestaan, puolison usein negatiiviseen sävyyn kuvatusta toiminnasta ja väkivallan seurauksista, kuten asumus- tai avioerosta.

Ulkoiset narratiivit muuttuivat ja tarkentuivat ensimmäisten kertomiskertojen aikana. Varsinkin konkreettisten väkivallantekojen kuvaukset olivat aluksi suppeita ja epämääräisiä, mutta hoidon edetessä ne tarkentuivat. Tarkentumisen myötä väkivalta saattoikin myöhemmillä kertomiskerroilla osoittautua alkuperäistä kertomusta vakavammaksi tai monimuotoisemmaksi. Väkivallantekoja käsittelevistä virkkeistä puuttui usein aluksi tekijä, eli kertoja itse, kun taas myöhemmissä vaiheissa kertojat kuvasivat väkivaltaa selkeämmin omiksi teoikseen.

Samalla, kun ulkoinen narratiivi sai enemmän yksityiskohtia, se alkoi myös tiivistyä nimenomaan omaa väkivaltaisuutta koskevaksi. Myöhemmissä vaiheissa miehet saattoivat myös muotoilla uudempia tapahtumia koskevia ulkoisia narratiiveja.

---

### 3.3. Sisäinen narratiivisekvenssi

#### M1 Sisäinen narratiivisekvenssi

Tosiaan meillä vaimon kanssa riitatilanne, jossa mulla tuli lyömisen uhkaaminen. Sanoin, että tekis mieli lyyä sua. Ilmeisesti olin sitten käyttänyt vähän rankempaakin kieltä. Riita jatkui pari päivää, kunnes käskin vaimoa poistumaan. Hän meni ystävänsä luo.

Nyt käsiteltyäni asiaa, ajattelen lastensuojeluprosessin olleen hyvä. Siinä tilanteessa mulla nousi ihan mieletön viha ilmoituksen tehnyttä kohtaan. Miksi teki niin, vieläpä tuttu.

Poikaa kohtaan on ollut fyysisen väkivallan käyttöä. Ite oon kuitenkin kokenut pahimmaksi sen huutamisen ja haukkumisen.

Alkanut uskaltaa kattoo, mitä on lapsena tapahtunut. Siellä on ollut ristiriitaisia kokemuksia, jotka on tavallaan jakanut mun persoonallisuutta. Mulla on empatiakyvyn puute, tavallaan, vaimoa kohtaan. Ne on lukinneet mun tunteita. Teini-ikäisen vihaa kohdatessa mun sisällä oleva viha on noussut raivona. Uskaltanut kattoo pikkuhiljaa, että oon toiminut tahtomattani mallin mukaisesti. Vaimo ja lapset joutunut pelkää mua. Myönnän sen, tässä vaiheessa. Se on ollut vaikea prosessi. Tavallaan tekee vapaaks.

Oon käynyt läpi, mikä siellä vihan alla on. Kyllä siellä pelkoa on. Lapsuuden kokemuksia. Huomannut, että pelko laukaisee vihaa. Se on suojautumiskeino ja toimintamalli.

Mun käytös on johtanut meidän avioeroon. Siihen liittyy surua ja paljon tunteita. Kuitenkin eteenpäin on menty ja oon pystynyt kattomaan omia tekojani, joita oon ennen vähätellyt, koska niiden kohtaaminen on pelottavaa.

Ryhmän keskivaiheen istunnolla ulkoinen narratiivisekvenssi on tarkentunut ja tapahtumista kerrotaan aiempaa yksityiskohtaisemmin. M1:n kuvaus keskittyy pääasiassa miehen omaan toimintaan puolison toiminnan sijaan.

M1:n aiemmin konkreettisiin tapahtumiin keskittynyt tarina lastensuojeluilmoituksesta täydentyy sisäisellä narratiivisekvenssillä. Sisäisen narratiivisekvenssin aikana M1 kuvailee vihan tunteita, jotka nousivat lastensuojeluilmoituksen tehnyttä henkilöä kohtaan.

M1 kertoo käyttäneensä fyysistä väkivaltaa poikaansa. M1 tarkoittaa kuitenkin henkisen väkivallan käytön tuntuvan itsestä pahimmalta teolta.

M1 kertoo omasta lapsuudestaan ja pohtii sen aikaisten kokemusten vaikutusta itseensä. M1 kuvaa itsetutkiskelun myötä pystyneensä katsomaan itseään väkivallan tekojen aikana. Väkivallan kuvaus on keskittynyt M1:n omiin tunteisiin kuten vihaan ja raivoon. Lisäksi M1 kuvaa väkivaltaisuudesta vaimolle ja lapsille aiheutuvaa pelkoa sekä tästä koettua syyllisyyttä.

M1 kertomus jatkuu sisäisenä narratiivisekvenssinä, jonka aikana aiemmin nimetty vihan tunne nousee tarkastelun kohteeksi. Viha saa taustalle pelon tunteen, jota M1 kuvaa laukaisijana sille. Oma tunne-elämää kuvataan ratkaisupyrkimyksenä haastavissa tilanteissa. Mallin tunnistaminen on osoitus refleksiivisyydestä.

Lopussa oma väkivaltainen käytös esitetään syynä avioerolle ja sen kerrotaan aiheuttavan paljon surua ja tunteita. M1 kertoo myös vähätelleensä omaa toimintaansa ja tekojensa myöntämisen olleen pelottavaa.

---

Ryhmän keskivaiheen istunnon alussa ulkoinen narratiivisekvenssi on rikastunut suhteessa aiempaan. Kuvaukset väkivaltatilanteesta ovat muuttuneet yksityiskohtaisemmiksi sekä keskittyvät pääasiassa M1:n oman toiminnan ympärille, sen sijaan että keskittyisivät puolison toimintaan, mitä voidaan pitää osoituksena vastuunotosta suhteessa omaan toimintaan.

Istunnon edetessä ulkoisen narratiivisekvenssin osuus kerronnassa vähenee ja keskiöön nousee sisäisen narratiivisekvenssi. Sisäinen narratiivisekvenssi näyttäytyy M1:n kuvausten painottumisena omiin ja muiden tunnekokemuksiin väkivaltatilanteiden aikana. Keskeisinä tunteina kerronnassa esiintyvät viha, raivo ja pelko. M1 tarkastelee vihan ja raivon suhdetta pelkoon, jonka hän nimeää laukaisijaksi näille tunteille. Omien tunnekokemusten lisäksi M1 nostaa esiin vaimon ja lasten kokeman pelon ja myöntää olevansa vastuussa siitä. Istunnon keskittyminen sisäisen narratiivisekvenssin ympärille näkyy kerronnan painottumisella M1:n ja perheenjäsenten sisäisten prosessien kuvaamiseen konkreettisten tapahtumien sijaan. Myös pieniä merkkejä refleksiivisestä ajattelusta on jo havaittavissa M1 esittäessä suhteita ajattelun, tunteiden ja oman toimintansa välille.

Puheenvuoro päättyy toteamukseen, jossa oma väkivaltaisuus esitetään syynä avioliiton päättymiselle, minkä myöntämisen M1 esittää pelottavana. Tässäkin puheenvuorossa omaan vastuullisuuteen keskittyvä ulkoinen narratiivisekvenssi täydentyy sisäisellä narratiivisekvenssillä, tehden kertomuksesta aiempaa kokonaisvaltaisemman sekä monipuolisemman.

---

## **M2 Sisäinen narratiivisekvenssi**

Mitähän sen sais lyhyesti kerrottua. Mistähän mä nyt aloittaisin. Tuossa kävi niin, että meni vaimon kanssa huonosti puoltoista vuotta. Se sitten päätti käydä vähän vieraita miehiä kokeilemassa. Se sitten johti juhannuksena siihen, että meikäläinen vähän flippas ja uhkailin häntä. Siitä sitten putkaan ja vaimo turvakotiin. Erohan siitä tuli. Sen jälkeen on elämä ollut aikamoista sekoilua. Kaikki on kärsinyt. Lähin saman tien, ku pääsin putkasta Mobileen kyselemään, että mitähän vittua. Hirveessä kännissä olin, mutta en pystynyt tunnistamaan itteeni siitä käytöksestä. Sitä kautta tulin tänne ryhmään. Nyt on tuomiot siitä saatu ja sovitettu. Nyt on enää avioerosotku.

[Terapeutti: Esitit, viinan oleellisena tekijänä väkivallalle. Onko tämä vaikuttanut juomiseen?]

Ei se syy ole, mutta se on tutkittu juttu, että viinan aiheuttaa tämmöistä. Ei oo vaikuttanut juomiseen, ku en mikään läträäjä oo ollut koskaan. Mutta ei nyt ihan äkkiä tee mieli sitä Stolihnaya-pulloa juua. En tunnistanut itteeni siinä tilassa ni se huolestutti. Että mitä kävi päässä. Kyllä mä tiiän, että mulla oli järjetön stressi kaikista niistä.

Mulla ois väkivaltaan liittyvä tarina.

Lastenvalvojalla käytiin. Vaimo raahas sitten sen uuden miehensä sinne, ja sehän rupes hyppiin mun silmille. Suorastaan vittuili. Siinä mulla kävi mielessä, että nyt tuo jätkä lähtee tuosta kenttään. Aika pahasti. Tuntu ihan oikeesti, joutu puremaan hammasta. Että perkele. Ei siinä muu auttanut. Kyllähän se helvetin pahalta tuntu oikeestaan vaan ottaa vastaan. Nyt oli ensimmäinen kerta ikinä, ku jouduin miettimään, että mitähän tässä pitäs tehdä. Myönnän, myönnän, että aika lähellä oli.

[T: Miten lähellä se oli sitä juhannuksena M2:ta, jota et tunnistanut?]

En osaa sanoa, ku ei oo muistikuvia siitä, semmosia tarkkoja. Ku en kuitenkaan oo ollu sillai väkivaltainen koskaan, mutta toisaalta, jos joku urpo tulee hyppimään silmille, luulen, että aika monella miehellä tulee ensimmäiseks reaktioks et puolustan itteeni. Ei ihan kaikkee niele. Se oli aika vyön alle menevää, että se rupes kertomaan miten hyvä mies hän on, miten huono mies mä oon ollu, vaikka ei tiiä meistä yhtään mitään. Se oli mun mielestä helvetin asiatonta käytöstä. Sitten exäki joutu siihen väliin. En usko, että hänestäkään tuntu hirveen hyvältä se tilanne.

Ulkoinen narratiivisekvenssi on tarkentunut. Väkivaltainen käytös esitetään jälleen seurauksena vaimon uskottomuudesta. Lyhyessä kuvauksessa väkivalta esitetään aiempaa uhkaavampana ja teko ilmaistaan selvemmin omaksi toiminnaksi.

Väkivaltakuvauksen jälkeen M2 kertoo aiempaa tarkemmin seuranneista tapahtumista. Uutta on sisäinen narratiivisekvenssi omasta ja perheenjäsenten kärsimyksestä.

M2 korostaa yhä vahvaa humalatilaa. Sisäinen narratiivisekvenssi oman toiminnan vieraudesta toistuu. Vastuunottoa nähtävissä siinä, miten M2 nostaa esiin saaneensa teoistaan tuomion, jonka on sovittanut. Kielteiset seuraukset jatkuvat kuitenkin yhä avioeron muodossa.

M2 vastaa terapeutin kysymykseen vetoamalla kulttuuriseen diskurssiin alkoholin aggressiota lisäävistä vaikutuksista. Kuvauksessa alkoholi esitetään myötävaikuttavana tekijänä väkivaltaisuudelle.

M2 toistaa tunnekuvausta huolestaan ja oman toiminnan vieraudesta. Myös stressin kuvaus toistuu osaltaan väkivaltaa selittävänä tekijänä.

M2 aloittaa omatoimisesti tarinan väkivaltaisuuteen liittyvästä lähiaikojen tapahtumasta. Kertomus alkaa lyhyellä tapahtumien ulkoisella kuvauksella vaihtuen pian sisäiseen narratiivisekvenssiin. Kuvattaessa omia aggressiivisia ajatuksiaan ja tunteitaan tilanteen aikana M2 käyttää kielikuvia, kuten “hampaiden pureminen” ja “vyön alle meneminen” kuvaamaan vihan ja loukatuksi tulemisen tunteita. Hän sanoo myös suoraan tilanteen tuntuneen pahalta.

Terapeutti koittaa kysymyksellään ohjata M2:ta refleksiiviseen narratiivisekvenssin muodostamiseen. M2 ei kuitenkaan kykene tai tahdo vertailla kokemuksiaan ja vetoaa muistamattomuuteen. Refleksiivinen narratiivisekvenssi jää muodostamatta. Oma aggressio esitetään miehille tyypillisenä puolustusreaktiona.

Kertomuksen lopussa sisäinen narratiivi laajenee jälleen koskemaan myös ex-vaimon tunteita.

---

Ulkoinen narratiivisekvenssi on tarkentunut aiemmasta kuvauksesta väkivallan ja sen seurausten osalta. Sisäisen narratiivisekvenssin osuus kertomuksesta on kasvanut ensimmäiseen esittelykierrokseen verrattuna ja se muodostaa nyt keskeisimmän sisällön kertomuksessa. Sisäinen narratiivisekvenssi koostuu pääosin omien ajatusten ja tunteiden kuvailemisesta ja ajoittain laajenee myös ex-puolison ja muiden perheenjäsenten kokemuksia koskevaksi. Sisäisen narratiivisekvenssin aikana M2 kuvaa symbolisesti itsessään heränneitä negatiivisia tunteita tilanteessa, jossa väkivallan uhka on ollut läsnä. Vastuunotto omasta väkivallasta on aiempaa vahvempaa. Vaikka väkivaltaa osin selitetään yhä ulkoisilla tekijöillä, itselle ja muille aiheutetun kärsimyksen kuvaukset, sekä sovituspuhe tuomioiden saamisesta ja kärsimisestä ovat tunnustuksia oman toiminnan vääryydestä. Vastuunoton lisääntyminen M2 tarinassa näyttäytyy keskeisesti siinä, kuinka M2 oma toiminta väkivaltatilanteissa on noussut kertomuksen keskiöön sen sijaan, että pääosassa esiintyisi vaimon tai muiden asianosaisten toiminta. Refleksiivistä narratiivisekvenssiä ei istunnolla ole havaittavissa, vaikka terapeutti siihen M2:ta yrittääkin ohjata.

---

Molemmilla tutkittavilla ulkoinen narratiivisekvenssi alkoi ensimmäisten esittelykierrosten jälkeen saada rinnalleen sisäistä narratiivisekvenssiä tunnekuvausten muodossa. Vähitellen sisäinen narratiivi nousi yhä keskeisemmäksi osaksi kertomusta ulkoisen narratiivisekvenssin typistyessä kertomuksen alkuun johdannoksi nykytilanteeseen sekä uusien, väkivallan kannalta relevanttien, tapahtumien kuvauksiksi. Sisäinen narratiivisekvenssi koostui väkivaltaisuuteen ja sen seurauksiin liittyvistä omista sekä läheisten tunteista ja ajatuksista. Erona ulkoisen narratiivisekvenssin väkivaltatilanteiden tapahtumia kuvaavaan puheeseen, sisäisen narratiivisekvenssin vaiheessa ryhmäläiset hahmottelivat tarinoissaan konkreettisten tapahtumien sijaan samojen tilanteiden aikana kokemiaan vihan ja raivon tunteita, sekä väkivallasta itselle herännyttä huolta. He kuvasivat myös läheistensä sisäistä maailmaa alkaen tuottaa narratiivia siitä, miten väkivalta oli vaikuttanut läheisiin aiheuttaen heissä esimerkiksi pelkoa. Omaa toimintaa ei enää puolusteltu yhtä vahvasti kuin intervention alussa tarinoiden koostuessa nyt myös itselle ja muille aiheutuneen kärsimyksen kuvauksesta. Tämä sisäiselle narratiivisekvenssille ominainen muiden kokemusmaailman kuvaaminen oli selkeä muutos aiempaan, usein puolisoa ja muita toimijoita syyllistäneeseen puheeseen. Väkivaltainen toiminta ei kuitenkaan aina esiintynyt selkeänä valintana myöskään sisäisen narratiivisekvenssin kertomuksissa, vaan sitä saatettiin yhä perustella tilanteissa vallinneilla olosuhteilla tai omasta henkilöhistoriasta kumpuavilla kokemuksilla.

Sisäisen narratiivin laajuus ja yksityiskohtaisuus vaihteli tutkittavien välillä. Käytetyistä ilmauksista on kuitenkin nähtävissä, että miehet muodostivat emootioista kertovia narratiiveja itselleen tyypillistä kieltä käyttäen. Ensimmäinen miehistä nimeää useissa kohdissa tunteitaan



niiden vakiintuneilla nimityksillä, kun toinen puolestaan kuvaa kokemusmaailmaansa paljolti vertauskuvien kautta.

Tunteiden lisäksi ajatusten kuvaaminen on oleellinen osa sisäistä narratiivisekvenssiä. Tutkitut kuvasivatkin aiempaa enemmän ajatuksiaan omasta väkivaltaisuudestaan. Osa aiemmin tosiasioina esitetyistä näkemyksistä nimettiin nyt ajatuksiksi. Tämä subjektiivisuuden tunnistaminen osoittaa vähittäistä siirtymää refleksiiviseen vaiheeseen.

### 3.4. Refleksiivinen narratiivisekvenssi

#### M1 Refleksiivinen narratiivisekvenssi

Oon ollut avioliitossa väkivaltainen ja eräässä riitatilanteessa uhkasin vaimoani. Sanoin, että tekis mieli lyödä sua. Riideltiin siinä oikein kunnolla ja vaimo lähti ystävättärensä juttusille. Hän teki lastensuojeluilmoituksen. Jäin asumaan yksin. Semmonen erotilanne oli meillä.

Mulla on ollut pornoriippuvuus, mikä on aiheuttanut ongelmia ja vaikuttanut käytökseen. Myös lapsia kohtaan on ollut väkivaltaa. Antanut remmiä ja tuommosta. Siitä oon saanut tuomion.

[Tarina päättyisi tähän, jos terapeutti ei kysyisi, mitä T on saanut ryhmästä.]

Kun tuli ryhmään, aattelin, että en oo tehny mitään väärää, ja että tää on turhaa hommaa. Sitä ei tavallaan nää kaikkia omia puoliaan. Aiemmin aattelin, että kun menee hermot, se on muiden vika. Että muut on niin vaikeita. Vähän ruvennut miettimään, että oiskohan siinä jotain, miten mä ite käyttäydyn. Onhan se edelleen hankalaa myöntää, että itte ois toiminut väärin. Jos tulee väittelytilanteita kotona, huomaan helposti lähteväni siihen, että minä oon oikeessa, näin sen pitää mennä. Ei sen tarvii ihan sillai mennä. Esim. tuli mieleen, että silloin kun meillä tuli se riitatilanne, mä huusin niin, että mulla meni ääni.

Ulkoisten tapahtumien kuvas on typistynyt ja sen pääpaino on M1:n toiminnassa sekä tehdyn väkivallan kuvailussa. Vaimon sekä lastensuojeluilmoituksen tehneen tuttavän toiminta esitetään neutraalina.

M1 kertoo ongelmasta väkivaltaisuutensa taustalla. Tämän jälkeen hän kuvaa tiiviisti lapsiinsa kohdistaman väkivallan. Tarinan fokus on jälleen M1 omassa toiminnassa, ja hän kertoo millaista väkivaltaa on käyttänyt. Lopuksi todetaan tekojen johtaneen tuomioon, joka on kärsitty.

M1 analysoi tilannetta ryhmän aloittaessaan ja kertoo saapuneensa ryhmään epäuskoisena sen hyödyllisyydestä sekä omasta syyllisyydestään vakivaltaan. Hän jatkaa kertomalla, ettei aiemmin nähnyt kaikkia puolia itsessään ja sen myötä syytti omista teoistaan muita, joka johti keskittymiseen heidän toimintaansa. M1 kertoo ryhmän aikana alkaneensa miettimään omaa käytöstään ja ajatteluaan aiempaa enemmän. M1 kertoo edelleen kokevansa hankalaksi asettaa itsensä vastuulliseksi väkivaltaisuudestaan ja antaa esimerkin tilanteesta, jossa on aiempiin ajatusmalleihin meinannut palata. Tämän jälkeen hän toteaa, ettei asioiden tarvitse tapahtua hänen tavallaan ja esittää tämän jälkeen aiemman käyttäytymisensä riitatilanteissa humoristisena ja absurdina.

---

Istunto alkaa jälleen ulkoisella narratiivisekvenssillä, jonka aikana M1 taustoittaa ryhmän aloittamiseen johtaneita syitä. Ulkoinen narratiivi käsittelee ainoastaan väkivaltaa, jonka takia ryhmää on aloitettu. Kertomus koostuu lähes kokonaan M1:n toiminnastaan ja väkivaltaisuuden kuvauksesta, mikä ilmentää jo saavutettua vastuunottoa omasta väkivaltaisuudesta.

M1:n jatkaessa puheenvuoroaan refleksiivinen narratiivisekvenssi alkaa. Refleksiivisen narratiivisekvenssin aikana M1 analysoi aikaisempia ajattelumallejaan sekä suhtautumista omaan väkivaltaisuuteensa ryhmän alussa. Refleksiivinen narratiivi näyttäytyy vertailuna nykyisen ajattelun ja aiemman ajattelun välillä sekä niiden vaikutuksilla omaan käytökseen. Aiempaa ajatteluaan M1 kuvaa muita syyllistävänä sekä omia tekoja puolustavana. Refleksiivinen narratiivisekvenssi linkittyy myös nykyhetkeen M1:n kertoessa että aiemmat ajatusmallit ovat edelleen läsnä, mutta erityisesti niiden tiedostaminen on mahdollistanut ettei niiden mukaisesti tarvitse toimia. Refleksiivisen narratiivisekvenssin aikana vastuu väkivaltaisuudesta näyttäytyy jo saavutettuna ja tässä vaiheessa välittyy omaa toimintaa kyseenalaistavista sekä väkivaltaa omiksi valinnoiksi asettavasta kerronnasta.

---

## **M2 Refleksiivinen narratiivisekvenssi**

Lapsia ja ex-vaimo. Nyt ei taideta olla enää virallisesti naimisissa, ei oo kyl tullu viel paperia kotiin. Stoori liippaa aika läheltä M:n tarinaa [viittaa toiseen ryhmäläiseen]. Vaimo petti minua. Tai petti useamman kerran. Reilun vuoden. Sitten tuli juhannus viime kesänä. Tinttasin siinä vähän vodkaa. Sitten se meni vähän riitelyks se asia. Ja siinä tuli suoritettua muutamia laittomia uhkauksia. Siinä sitten putkaan. Helvetin läheltä liippaa tota M:ää, että seuraavana päivänä soittelin jo Mobileen. Tais olla vielä joku pyhäpäivä. Sitten seuraavana päivänä siitä. Perhe lähti turvakotiin sillä aikaa. Siitä on tuomiot saatu ja maksettu.

Mobilen kautta tosiaan tänne. Tästä ryhmästä sen verran. Oon ollu syksystä asti. Ei ihan älyttömän kauan, mutta jonkun verran. Kyllä tää on ollu hyvä juttu. Siis tota mä oon miettinyt, mua on häirinnyt viikkotolkulla, kuukausitolkulla, mitä M1 on sanonut monta kertaa. Sanoit sen äskenkin, perhana. Että sitä aina ajattelee, että se vika on niissä muissa. Jos ne vähän niinku osais käyttäytyä, mullaki kestäis hermot. Mä oikeesti ihan vieläki vähän ajattelen sillai. Mä oon kamppaillu sen kanssa, ku sä oot sanonu sen niin monta kertaa, ja mäki periaatteessa sen tiiän. Mua on vähän ruvennu ärsyttää se, ku mä en oikein osaa sisäistää sitä. Mä yhä ajattelen sillai. Se on yks asia semmonen. Täällä on tullu monta muutaki juttua, jotka on jääneet tonne takaraivoon pyörimään. Ilman tätä ryhmää en varmaan funtsis niitä niin paljoa. Pitkä tie se kyllä on. Ei täällä hirveen nopeesti tapahdu mitään.

Mäki sain hirveet syytökset nyt avioeron jälkeen siitä, että yhtäkkiä meidän 18 v avioliitto oli muuttunut väkivalta-avioliitoksi ja henkiseksi alistamiseksi. Mikä ei mun mielestä pidä yhtään paikkaansa. Mä oon sitä kyseenalaistanut ja täällä niinku yrittänyt selvittää sitä, että onko mussa kuitenkin tällaisia piirteitä. Oonko mä käyttänyt niinku henkistä väkivaltaa ja kuinka paljon. Että mä en oo niinku tajunnu sitä ees. Semmosta on varmaan käyny. Sitähän tässä vähän niinku selvitellään. Eihän tässä niinku nopeesti mitään valaistumista tuu. Vuodessa ei niinku hirveesti ehdi tapahtuu. No, tässä on toi avioero ja kaikki paska mitä siihen liittyy, ni seki vie niinku huomioo tältä. Kyllä se varmaan tasaantuu tästä. Semmonen stoori lyhykäisydessään.

Tarina alkaa jälleen ulkoisella narratiivilla, joka myötäilee aiemman kerran kertomusta. Vaimon uskottomuus nostetaan merkittävään asemaan sen aloittaessa koko tarinan ikään kuin perusteena myöhemmille tapahtumille.

M2 viittaa nyt tekoihinsa lyhyesti niiden rikosnimikkeellä. Itselle avun hakemista ja tahtoa ratkaista väkivaltaisuuden ongelma korostetaan tarinassa. Tekojen kuvataan olleen tuomittavia ja niistä saadut rangaistukset on kärsitty, mistä välittyy ajatus tekojen sovittamisesta.

Refleksiivinen narratiivisekvenssi alkaa ryhmän merkityksen arvioimisella edeten M1:n sanojen pitkäaikaisen vaikutuksen pohtimiseen. M1:n refleksio ajattelustaan on saanut M2:n havainnoimaan uudella tavalla ja pyrkimään muuttamaan omaa suhtautumistaan. Refleksiivisesti M2 kuvaa, miten vaikeaa muita syyllistävää ajattelua on ollut muuttaa, vaikka siten tiedostaa toimivansa. Hän kykenee vertamaan nykyistä ajattelumalliaan tavoitteeseensa.

Refleksiivisen narratiivin aikana M2 kuvaa, kuinka häntä turhauttavat haasteet oman ajattelun työstämisessä ja se, miten hän ei ole vielä kyennyt tavoittelevansa muutokseen. M2 arvioi, että ryhmä on ohjannut ajattelemaan asioita, vaikka muutosprosessi on hidask.

Refleksiivinen narratiivi jatkuu aiemman toiminnan uudelleenarvioimisella. M2 vertaa vaimon syytöksiä omaan täysin erilaiseen kokemukseensa. Hän pohtii kuitenkin samalla, onko sittenkin käyttänyt väkivaltaa sitä ymmärtämättä. Tarinassa nostetaan esiin mahdollisuus omien tulkintojen puutteellisuudesta ja tapahtumien eri tavalla arvioimisesta.

Kertomuksen loppuosassa korostuu halu selvittää menneitä tapahtumia ja lisätä itsetuntemusta. Samalla toistetaan ymmärrystä muutosprosessin hitaudesta. Huomiota suunnataan jo jonkin verran tulevaisuuteen, jonka toivotaan tuovan nykyistä rauhallisemman tilanteen itsen tarkasteluun.

---

Refleksiivisen narratiivisekvenssin piiriin kuuluva puhe on noussut kertomuksen hallitsevaksi osaksi. Istunnon keskiössä on aiemman ajattelutavan kyseenalaistaminen, joka kuvataan tarinassa käännteentekeväksi, mutta keskeneräiseksi prosessiksi. M2 tuottaa puhetta tapahtumien tulkinnanvaraisuudesta kyseenalaistaen kokemuksensa oikeellisuutta. Vastuunotto on jälleen nähtävissä tekojen vääryyden ja tuomittavuuden toteamisessa sekä omien ajattelumallien tulkittavuuden korostumisena, vaikka väkivaltakuvaus edelleen alustetaan ex-puolison toiminnalla. Sovituspuhe rangaistusten kärsimisestä suhteessa omaan toimintaan toistuu.

---

Kun tutkittavat sisäisessä narratiivisekvenssissä alkoivat tuottaa puhetta ajatuksistaan, refleksiivisen narratiivisekvenssin aikana he kertoivat enenevissä määrin näiden ajatusten kyseenalaistamisesta. Aiemmat puolustelut ja perustelut omalle väkivaltaiselle toiminnalle esitettiin kyseenalaisina tai täysin hylättyinä ajatuksina. Miehet kuvasivat, kuinka he ryhmään liittyessään olivat nähneet oman väkivaltaisuutensa johtuvan muiden ihmisten vääränlaisesta toiminnasta. Nyt he kertoivat näkevänsä aiempaa enemmän omaa syyllisyyttään väkivaltaan. Tämän muutosnarratiivin yhteydessä he kuvasivat kyseenalaistamisen ja oman syyllisyyden myöntämisen vaikeutta, mikä on myös itsessään osa refleksiivisyyttä tuodessaan esiin tilanteiden tulkinnallisuutta ja oman ajattelun kaavamaisuutta. Muutosta kuvattiin pitkänä ja vaikeana, mutta tavoiteltavana prosessina. Narratiiveissa toistui oivallus siitä, kuinka asian tiedostaminen ja sisäistäminen ovat eri asioita.

Aiempi väkivaltaisuus ja aggressiivisuus eivät enää näyttäneet tuotetuissa narratiiveissa väistämättöminä seurauksina ympäristöstä tai omasta henkilöhistoriasta. Miehet pyrkivät luomaan uusia toimintamalleja samalla kuvaten aiempaa toimintaansa kielteisessä valossa. Lisääntynyt refleksiivisyys näyttäytyi myös siinä, miten miesten puhe oli muuttunut itsetutkiskelevammaksi ja tulkinnallisuutta korostavaksi. Monia aiemmin tosiasioina esitettyjä asioita ei kertomuksissa pidetty enää kiistattomina faktoina, vaan omina kokemuksina, jotka saattoivat erota esimerkiksi oman puolison tai lasten kokemuksista. Miehet suuntasivat yhä enemmän huomiota itseensä pohtien oman toimintansa syitä. Halu selvittää ja pohtia omasta taustasta tai persoonallisuudesta kumpuavia seikkoja oli tutkittujen puheessa korostunutta. Tutkitut tunnistivat myös tämän itsetutkiskelun haasteet ja kertoivat, kuinka kaikkien omien puolien tavoittaminen oli hyvin vaikeaa. Kuvatessaan aikeitaan jatkaa tätä haastavaa itsetutkiskelua refleksiivisyys ulottui siis myös tulevia tapahtumia koskevaksi. Miehet myös vertailivat omia kokemuksiaan tai elämäntilanteitaan toisiin ryhmäläisiin ja pohtivat toisten sanomisten vaikutuksia omaan toimintaansa. Ryhmän positiivinen ja muutosta tukeva vaikutus tuotiin usein esiin.

### 3.5. Loppuvaiheen istunnot

---

#### M1 Loppuvaiheen istunto

Oon ollu 2,5 vuotta ryhmässä. Kyllähän tässä on tapahtunut muutoksia. Kun tulin ryhmään, oli erohomma käynnissä, ensimmäisen vaiheen paperit taskussa. Sitten on kuitenkin palattu yhteen. Onhan se muuttunut sillä lailla. Totta kai vieläkin niitä vaikeita tunteita tulee, niitä vihastumisia ja suuttumista. On sitä huutamista ollu. Mutta on kuitenkin menty eteenpäin.

Ootan yksilöterapiain alkua, jotta pääsee käsittelemään asioita siellä taustalla.

Tietenkin käytyäni näitä asioita pitkään läpi saattaa tulla semmonen leipiintyminen, että ei jaksais taas samoja jauhaa.

Opetteluahan se edelleen on. Ei voi sanoa, että kaikki on nyt hyvin. Monenlaista tunnetta tullut. Ehkä niinku suunta on kuitenkin parempi. Ei väkivaltaista käytöstä sillä lailla, ei mitään kiinni käymistä, mitään sellaista. Nyt lapset uskaltavat sanoa, että eivät tykkää siitä, kun huudan. Ennen oli liian uhkaava. Se on ihan positiivista.

Syyllisyys väkivaltaisuudesta nousee, jos ne asiat jotenkin tulee mieleen tai joku mainitsee. Eihän ne teot, esim. remmin antaminen ja henkinen ole oikein. Kyllähän niitä välillä ajattelee, mutta ei ehkä enää niin paljon.

Se on se ainoa tie siinä. Se totuus. Että näin on tullut toimittua. Jos sitä alkaa valehtelemaan tai vähättelemään itelleen, ei se prosessi mee eteenpäin. Mut onhan sitten se anteeksanto. Että näin on tehty, ja sen voi silti saada anteeks ja saada sen uuden mahdollisuuden. Eihän siinä oikein muuta mahdollisuutta ole.

Kertomus ei enää sisällä kuvausta ryhmään liittymiseen johtaneesta väkivaltilanteesta. Tarina keskittyy kuvaamaan eroa ryhmään saapumisen ja nykyhetken välillä.

M1 mainitsee vaikeiden tunteiden ja suuttumisen olevan yhä läsnä, mutta tarkentaa tilanteen olevan siitä huolimatta parempi kuin ryhmään tullessa.

M1 kertoo tulevaisuuden aikovansa jatkaa väkivaltaisuuden taustalla olevien ongelmien käsittelyä. Kuvaa itse väkivaltaisen teon käsittelyn tällä hetkellä hieman epämotivoivaksi ja antaa ymmärtää sen olevan osaltaan loppuun käsitelty.

Vaikka puhe suuntautuu tulevaan M1 tuo esiin tehdyn väkivallan vaikutuksia nykyhetkessä. Väkivaltainen käytös esitetään menneenä mutta samalla todetaan, että vihan tunteita ja huutamista esiintyy edelleen. Onnistunutta muutosta ryhmän aikana kuvataan omien lasten käytöksen kautta, jonka myötä oma käytös ei näyttäydä myöskään M1 yhtä pelottavana kuin aiemmin.

M1 pohtii kuinka aiempi väkivaltaisuus aiheuttaa yhä hänelle syyllisyyttä, vaikka väkivallan käytöstä onkin jo kauan aikaa. Samalla M1 toteaa, että kuitenkin asian kieltäminen ei syyllisyyttä ratkaise vaan ainoa tapa on hyväksyä syyllisyys ja myöntää omat tekonsa. M1 pohtii kuinka vain omien tekojen hyväksymisen myötä voi saada uuden mahdollisuuden ja toimia nykyhetkessä vastaavissa tilanteissa paremmin.

---

M1 viimeisellä istunnolla ulkoisen narratiivisekvenssin osuus väkivaltaisuuteen liittyen on lähes olematon rajautuen yksittäisiin toteamuksiin siitä, millaista väkivaltaa M1 on käyttänyt. Sisäisen narratiivisekvenssin osalta M1:n tuottama puhe on myös vähäistä. M1 kuvaa ajoittaisia vihan, surun ja syyllisyyden tunteita, jotka vaihtuvat nopeasti refleksiiviseen narratiivisekvenssiin, jonka aikana hän keskittyy pohtimaan itsessään tapahtunutta muutosta ja siihen johtaneita vaiheita. Istunto keskittyy aiemman istunnon tavoin refleksiivisen narratiivisekvenssin ympärille, joka näyttäytyy M1:n puheessa itsessä tapahtuneen muutoksen, nykyhetken haasteiden ja tulevaisuuden analysointina. Refleksiivisen narratiivisekvenssin aikana M1 käsittelee myös tekojensa vääryyttä ja sen tiedostamisen vaikutuksia kokemukseen itsestä.

Vastuunotto väkivaltaisuudesta näyttäytyy omaa aiempaa toimintaa kyseenalaistavina ja niihin liittyvää syyllisyyttä ilmaisevina puheenvuoroina, joiden aikana M1 ei pyri selittämään tekojan ulkoisilla tekijöillä, vaan kuvaa tapahtumia omien tekojensa ja valintojensa kautta.

---

## M2 Loppuvaiheen istunto

M2, suomalainen, 49 v, [ammatti], Jyväskylästä.  
Kauan mä oon ollu täällä ryhmässä?  
[Keskustelua terapeuttien kanssa]  
Sen verran aikaa ollu tässä. En mä tiä jaksanko mä sitä mun omaa tarinaa tässä sillee alkaa avaamaan. Voin mä pintapuolisesti, sen on kuitenkin joutunut kertomaan niin hirveen monta kertaa.

Tuota, meillä oli ex-vaimon kanssa sellainen pieni välikohtaus sen vuoden seitsemäntoistako se oli juhannuksena. Sen enempää nyt yksityiskohtiin menemättä, syylistyin siinä laittomaan uhkaukseen. Siitä on tuomiot kärsitty, erot on kärsitty ja kaikki on kärsitty, blaa blaa blaa blaa.

Vähän huolestuin silloin ite siitä asiasta sen verran, että Mobilen kautta tulinkin sitten tänne kaikenlaisten tapahtumien seurauksena. Ja siinäpä se lyhykäisydessään. Muuten ei oo sellaista väkivaltataustaa periaatteessa ollut, mutta mutta. Täällä ryhmässä kun kuunteli noita ihmisten juttuja, niin jotkut niistä on pannut jopa miettimään, että oisko jotain juttuja syvemmällä ku ihan tossa pintatietoisuudessa. Oikeestaan asiat on menneet vähän monimutkaisemmiksi kuin selkiintyneet, jos tälle nopeesti murjaisee jonkin kommentin. Mutta ehkä jatkossa selviää sitten enemmän.

M2 aloittaa tarinansa hieman vastentahtoisesti. Ryhmään liittymiseen johtaneesta väkivaltatilanteesta uudelleen kertominen ei tunnu enää mielekkäältä.

Ulkoinen narratiivi on hyvin pintapuolinen ja lähes olematon. M2 toteaakin jättävänsä kertomatta yksityiskohtia. Tekoihin viitataan jälleen vain rikosnimikkeen kautta. Sovituspuhe on aiempaa vahvempaa korostettaessa, kuinka teosta on kärsitty niin rikosoikeudellisesti kuin ihmissuhteissa. Turhautumista ilmaiseva loppu antaa ymmärtää, että asia on ikään kuin loppuun käsitelty, eikä siihen ole syytä palata.

Toteava sisäinen narratiivisekvenssi huolesta, joka ohjasi ryhmään liittymiseen. Sanat ”periaatteessa” ja ”mutta” antavat ymmärtää, ettei väkivaltaisuus rajaudukaan yksiselitteisesti vain ryhmässä käsiteltyyn tapaukseen, mikä on merkki lisääntyneestä vastuunotosta. Muiden ryhmäläisten puheet ovat antaneet ajatuksen siitä, että itsellä saattaa olla ongelmia, joita ei aiemmin ole tiedostettu.

Asioiden käsittely on saanut ne vaikuttamaan aiempaa monimutkaisemmilta, mitä voi pitää kuvauksena lisääntyneestä refleksiivisyydestä.

Tarina päättyy tästä pohdinnasta loittonemiseen ja tulevaan suuntautumiseen M2:n esittäessä, että asiat saattavat selkiytyä myöhemmin ilmaisematta kuitenkaan selkeitä tulevaisuudensuunnitelmia.



---

Tarinan toistaminen vaikuttaa kertojalle vastentahtoiselta tehtävältä. Selvästi aiemmasta typistyneessä kertomuksessa vuorottelevat kaikki kolme narratiivisekvenssiä hyvin lyhyissä muodoissa. M2 toteaa muiden ryhmäläisten kertomusten olleen mahdollistajina lisääntyneelle itseymmärrykselle. Vastuunottoa on havaittavissa turhautuneessa sovituspuheessa sekä M2:n tuodessa esiin väkivaltaan mahdollisesti liittyvät tiedostamattomat ongelmat. Tarinan lopussa ilmaistaan halua jatkaa yhä keskeneräiseksi kuvattua itsetutkiskelua tulevaisuudessa.

---

Loppuvaiheen istunnoilla molemmat miehet olivat käyneet läpi kaikki narratiivisen prosessimallin mukaiset narratiivisekvenssit. Tässä vaiheessa ulkoinen narratiivisekvenssi toimi pääasiassa tapahtumien taustoittajana ja miehet siirtyvätkin nopeasti pohtimaan tulevaisuuttaan sekä ryhmän vaikutuksia itseensä. Viimeisillä istunnoillaan kumpikaan miehistä ei enää keskity pohtimaan väkivallantekojaan yksityiskohtaisesti vaan suuntaa puhettaan ryhmän aikana tapahtuneeseen muutokseen. Myös kuvaukset itse väkivallasta ovat niukkoja ja miehet ilmaisevat puheissaan haluttomuutta palata niihin yksityiskohtaisemmin.

### **3.6. Vastuunotto**

Narratiivisen prosessimallin ulkopuolinen teema, jota tarkastelimme, oli kertomuksissa esiintyvä vastuunotto omista väkivallanteoista. Aineistomme perusteella vastuunotto väkivallasta näyttäytyi vähitellen etenevänä prosessina, joka rakentuu hoidon edetessä. Suhteessa narratiivisen prosessimalliin vastuunoton alkaminen kytkeytyi ulkoisen narratiivisekvenssin tarkentumiseen ja lisääntyi entisestään miesten alkaessa tuottaa sisäisen narratiivisekvenssin mukaisia kuvauksia omista ja perheenjäsenten kokemuksista.

Ulkoisen narratiivisekvenssin aikana vastuunotto on havaittavissa pääosin siinä, miten miesten kuvaus omasta toiminnasta väkivallatilanteen aikana tarkentuu ja siirtyy kertomuksen keskiöön. Tämän myötä kuvaus konkreettisesta väkivallan teosta tarkentui ja omaa käytöstä kuvattiin aiempaa kokonaisvaltaisemmin, mikä johti siihen, että käsitys väkivallan vakavuudesta lisääntyi. Vastuun välttely ja ottaminen näyttäytyivät myös käytetyn kielen rakenteissa. Ensimmäisillä esittelykierroksilla väkivaltaa kuvataan tapahtumana vailla tekijää. Samalla väkivallantekoja kuvatessa virkkeistä puuttuu usein subjekti tai subjektin paikan saa elämäntilanne, kun taas ryhmän edetessä väkivalta esitetään omina tekoina, eikä yhtäkkisinä tapahtumina vailla tekijää. Sisäisen narratiivisekvenssin aikana vastuunotto näyttäytyi siinä, kuinka miehet kertoivat syyllisyyden tunteistaan omiin tekoihinsa liittyen sekä arvioivat niiden aiheuttamaa kärsimystä myös perheenjäsentensä kannalta. Perheenjäseniin laajentuneen tunnekokemusten kuvausten myötä

muiden henkilöiden syyllistäminen omista teoista väheni miesten narratiiveissa. Sisäisen narratiivisekvenssin aikana vastuunotto omasta väkivaltaisuudesta muodostui pysyväksi osaksi miesten kertomaa tarinaa. Tämä näkyy istunnoilla narratiivien keskittymisenä miesten oman toiminnan ympärille, väkivaltilanteiden kokonaisvaltaisempaan kuvaamiseen sekä väkivallasta omana, muille vahingollisena toimintana puhumisena.

Refleksiivisen narratiivisekvenssin aikana vastuunotto väkivallasta ei tutkittavien kertomuksissa enää lisääntynyt suhteessa aiempaan, vaan näytti saavuttaneensa määrittelymme mukaisen huippunsa sisäisen narratiivisekvenssin aikana. Refleksiivisen narratiivisekvenssin aikana miesten kertomuksista oli sen sijaan havaittavissa kuvauksia siitä, mikä on saanut heidät ottamaan vastuun väkivaltaisuudesta, mikä on muuttunut, jotta he ovat pystyneet näkemään itsensä vastuullisina väkivaltaisuudesta sekä, miten he tällä hetkellä suhtautuvat väkivaltaisuuteen. Tässä vaiheessa miehet osoittivat vastuullisuuttaan väkivallasta tuottamalla kertomuksia siitä, kuinka he tulevaisuudessa aikovat ylläpitää ryhmän aikana opittuja ajatus- ja käytösmalleja sekä, kuinka he aikovat jatkaa näiden työstämistä. Kokonaisuudessaan miesten tapa kertoa väkivallasta näytti kehittyneen kohti vahvempaa toimijuutta suhteessa väkivaltaiseen käyttäytymiseen, jolloin väkivalta luonnollisesti kuvattiin aiempaa selkeämmin itsestä lähtöisenä. Väkivallan yhdistyminen omaan ajatteluun ja kokemuksiin miesten kertomuksissa näytti tarjoavan molemmille miehille mahdollisuuden tarkastella väkivaltaa omana tietoisena ja itsestä lähtevänä toimintana, joka mahdollisti vastuunottamisen väkivallasta.

#### **4. POHDINTA**

Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään Vaihtoehto väkivallalle -hoitoryhmään osallistuneiden henkilöiden väkivaltaisuutta koskevien narratiivien muutosta. Narratiivien analysoimisella pyrittiin tuottamaan tietoa siitä, millaisia prosesseja väkivallantekijät käyvät läpi intervention aikana. Narratiivien muutoksia tutkittiin narratiivisen prosessimallin teoreettisesta lähtökohdasta ja tavoitteemme oli tarkastella mallin sovellettavuutta väkivaltaan kohdistuvan intervention yhteydessä. Prosessimallin kehittäjät Agnus, Hardtke ja Levitt (1999) esittävät, että mallin mukaiset narratiiviset prosessit ovat yhteisiä kaikille onnistuneille terapioille vaihtelevin vaihein ja säännönmukaisuus, minkä perusteella oletimme niiden olevan havaittavissa myös tutkimuskohteidemme kertomuksissa. Mallin soveltuvuutta väkivallainterventioihin ei ole tietääksemme aiemmin tutkittu. Lisäksi olimme kiinnostuneita väkivallan hoidolle keskeisenä pidetystä vastuunoton ilmenemisestä miesten kertomuksissa. Tarkastelimme narratiivisen analyysin

keinoin myös vastuunottoa pyrkien selvittämään, lisääntykö se hoidon aikana ja miten mahdollinen lisääntyminen näyttäytyy suhteessa narratiivisen prosessimallin mukaiseen kehitykseen. Yksittäisten istuntojen mikroanalyysin tai makronarratiivin muodostamisen sijaan pyrimme tuottamaan lisää tutkimustietoa koko hoidon aikana tapahtuvasta muutosprosessista.

Tutkimuksemme osoitti, että hoidon kuluessa tutkituilla henkilöillä tapahtui selkeästi havaittavia muutoksia omaa väkivaltaisuutta koskevissa narratiiveissa, ja että tätä muutosta oli mahdollista kuvata narratiivisen prosessimallin mukaisesti. Vaihtoehto väkivallalle -hoidon aikana tapahtunut muutosprosessi näytti jäsentyvän vaiheisiin niin, että narratiiveista oli aina havaittavissa muita korostuneempi narratiivisekvenssi. Hoidon kuluessa henkilöt kävivät läpi eri sekvenssit yhtäältä limittäisesti, toisaalta kunkin korostuessa vuorollaan. Tulosten perusteella vaikuttaakin siltä, että väkivallan useilla eri tavoilla hahmottaminen ja sanoittaminen on tarpeellista myös väkivaltaongelman käsittelyssä eri narratiivisekvenssien palvellessa eri tarkoituksia. Tämä päätelmä on yhdenmukainen taustateorian kanssa, sillä Agnus ja Hardtke (1994) esittävät, että erilaiset narratiivien muotoilut vastaavat erilaisiin terapeuttisiin tarpeisiin. Tulosten ja taustateorian pohjalta eri sekvenssien mukaisia narratiivisia vaiheita ei tulisikaan arvioida hierarkkisesti, vaan toisiaan täydentävinä. Nähdäksemme eri narratiivisekvenssien vuorottainen korostuminen on seurausta niiden erilaisista tehtävistä. Vaikka sekvenssien mukaisia eri terapeuttisia tehtäviä mitä luultavimmin käydään läpi osin samanaikaisesti, vaativat tietyt tehtävät, kuten vaihtoehtoisten tulevien toimintatapojen pohtiminen, pohjakseen toisia tehtäviä, kuten aiemman toiminnan seurausten käsittelemisen.

Sitä, miksi hoidon alussa kerronnan tapa on selvästi ulkoisen narratiivisekvenssin mukaista, voidaan nähdäksemme selittää usealla tekijällä. Tapahtumien ulkoisten ominaisuuksien kuvaaminen on luonnollinen ja välttämätön osa tyypillistä tarinankerrontaa ja mahdollistaa tapahtumien tarkemman käsittelemisen. Jotta kertomuksessa voitaisiin käsitellä muun muassa tilanteissa koettuja tunteita, tulee ne pystyä sijoittamaan osaksi konkreettisia tapahtumia, jotka on siten kuvattava aluksi. Tapahtumien ulkoinen kuvaus antaa siten myös niiden sisäisille kuvauksille ajan ja paikan ulottuvuudet. Toinen merkittävä ulkoisessa kuvauksessa pysyttelemistä selittävä tekijä on nähdäksemme kertojan toiminnastaan kokema syyllisyys. Hoidon alussa syyllisyys on niin sietämätöntä, että sitä defensiivisesti tukahduttaessaan väkivallantekijät välttävät tietyistä aiheista puhumista, unohtavat aiempia keskusteluja ja vaihtavat puheenaiheita (Holma ym. 2006). Vähitellen toistuva väkivallasta puhuminen kuitenkin nostaa esiin uusia väkivaltaan liittyviä muistoja ja tukahdutettuja syyllisyyden tunteita, jotka yllättävät puhujat itsensä. Myös nyt saadut tulokset tukevat tätä näkemystä. On merkille pantavaa, että ensimmäisillä kerroillaan ryhmässä tutkittavat eivät lähteneet omatoimisesti laajentamaan tarinoitaan kokemuksiinsa tai tapahtumien

arvioimiseen, vaan narratiivit rajoittuivat melko tarkkarajaisesti vain ulkoiseen tapahtumakuvaukseen, kun taas myöhemmillä istunnoilla narratiiveja muotoiltiin useamman eri sekvenssin mukaisesti. Näin ollen ulkoisen narratiivisekvenssin muotoileminen vaikutti olevan ensimmäisillä kerroilla joko tutkittavien ainut tavoite tai se, mihin he sillä hetkellä kykenivät. Ulkoiset kuvaukset tarkentuivat ja muuttuivat vähitellen hoidon edetessä, mikä sopii aiemman Vaihtoehto väkivallalle -ryhmästä tehdyn tutkimuksen havaintoon vähitellen mieleen palaavista muistoista ja syyllisyyden tunteen käsittelemisen myötä tapahtuvasta puheen vapautumisesta. Siten väkivallasta kertovien narratiivien muotoilu näyttää kietoutuvan heti alusta alkaen vastuunottoon. Nähdäksemme syyllisyydentunne aluksi rajoittaa tapahtumista kertomista ja yhä yksityiskohtaisemman narratiivin muotoilun seurauksena vahvistuu entisestään. Siten tarve käsitellä tuota tunnetta kasvaa hoidon edetessä yhä suuremmaksi ja osaltaan selittää myös vähittäistä siirtymistä sisäisen narratiivisekvenssin mukaiseen puheeseen. Ulkoisen kuvauksen tarkentuessa tutkittujen puheessa alkoi esiintyä enemmän tunnepitoista sisältöä, kuten väkivaltaisuudesta seuranneiden syyllisyyden ja huolen kuvauksia. Holma ym. (2006) ovat esittäneet, että nimeämisen ja keskustelun myötä syyllisyyden tunteet muuttuvat vähitellen tutummiksi ja siedettävämmiksi, mikä on tärkeä osa hoitoa. Toinen nyt tutkituista (M1) kuvasikin, kuinka oman syyllisyyden ja läheisille pelon aiheuttamisen myöntäminen oli vaikea, mutta vapauttava prosessi. Tutkimushenkilöt pyrkivät käsittelemään syyllisyyden tunteitaan kuvaamalla paitsi sitä, myös muille aiheuttamaansa tuskaa. Tämän voi arvioida vaikuttavan merkittävästi muutosmotivaatioon, sillä molemmat miehet kertovat, miten he eivät tahdo enää aiheuttaa kärsimystä läheisilleen. Tarve tehdä selväksi ymmärrys aiheutetusta vahingosta ja päästä siitä eteenpäin on nähtävissä myös molempien tutkittavien ja varsinkin M2:n usein muotoilemassa sovituspuheessa, jossa kuvataan teoista niin ihmissuhteiden kuin rikosoikeuden tasolla saatuja rangaistuksia, jotka osoittavat syyllisyyttä ja rangaistusten kärsimistä, joka kertoo tekojen hinnan maksamisesta tai sovituksesta. Tulkinnassamme tämä sovituspuhe on osa uuden identiteetin rakentamista, jota käsittelemme alempana.

Sisäisen narratiivin laajuus ja yksityiskohtaisuus vaihteli henkilöiden välillä. Tämä saattaa kertoa eroista miesten kyvyissä tunnistaa tai sanoittaa omia ja muiden tunteita. Tunteita kuvatessaan puhujat käyttivät itselleen ominaista kieltä yhden nimetessä tunteita ja toisen puhuessa niistä vertauskuvien kautta. Sisäistä narratiivisekvenssiä tuleekin tulkita kunkin puhujan kontekstissa pyrkien tunnistamaan heidän käyttämiensä ilmausten funktion, jolloin vähäinen tunteiden nimeäminen ei automaattisesti tarkoita emotionaalisen narratiivin puutetta. Yksilöiden erilaiset kyvyt analysoida tapahtumia on huomioitu myös ryhmän periaatteissa (Holma ym. 2006), joissa

todetaan miten ei voida olettaa, että väkivallantekijät tulevat ryhmään samanlaisilla valmiuksilla kuvata omaa väkivaltaisuuttaan ja siihen liittyviä kokemuksia.

Tutkimuksemme tulosten perusteella sisäisen narratiivisekvenssin vaihe näyttää erittäin tärkeältä hoidon kannalta, sillä sen aikana väkivallantekijät yhtäältä käsittelevät narratiiveissaan toimintansa emotionaalisia seurauksia itselleen ja läheisilleen, ja toisaalta ilmaisevat tämän käsittelyn aikaansaamia tunteita. Aiheutetun kärsimyksen kohtaaminen ja oman syyllisyyden myöntäminen on nähtävissä vastuuttavana. Samalla syyllisyyden kokemusten läpikäyminen vaikuttaa olevan tärkeää toipumisprosessin etenemisen kannalta, jotta väkivallantekijät voivat suunnata tulevaan ei jääden jumiin menneeseen, vaan oppien siitä. Havaintomme saavat tukea narratiivisen prosessimallin teoriasta, jossa sisäisellä narratiivisekvenssillä nähdään olevan kaksi terapeutista tehtävää (Agnus, Levitt & Hardtke, 1999). Ensinnäkin asiakas jälleenrakentaa muistoja tapahtumista muistellessaan, mitä tapahtui ja miltä se tuntui ulkoisen ja sisäisen narratiivisekvenssien sisältöjen mukaisesti. Toiseksi kuvatessaan uusia tunteita ja kokemuksia, jotka nousevat menneisyyden esittämisestä ja uudelleenkokemisesta, asiakas osallistuu terapeutin kanssa yhteiseen merkityksenannon prosessiin. Sisäisen narratiivisekvenssin aikana vaikuttaakin tapahtuvan merkittäviä askelia identiteettityössä, jossa hoitoon osallistujat rakentavat identiteettiä sekä väkivallantekijänä että muutosprosessissa mukana olevana, aiemman väkivaltaisen käytöksen lopettamaan pyrkivänä henkilönä (Holma ym. 2006).

Jaettu merkityksenannon prosessi tapahtuu prosessimallin teoriassa myös refleksiivisen narratiivisekvenssin aikana, jolloin kertoja koittaa tehdä menneisyyden tapahtumat ja tunteet ymmärrettäviksi (Agnus, Levitt & Hardtke, 1999). Refleksiivisessä analyysissä yksilö vuorovaikutuksessa terapeutin kanssa muotoilee menneisyydestä uudenlaisen ymmärryksen tai kertomuksen, joka joko haastaa tai tukee itseen ja muihin liittyviä hallitsevaan narratiivin kytkeytyviä uskomuksia. Vaihtoehto väkivallalle -hoidon ryhmämuotoisuuden vaikutus on selvästi nähtävissä refleksiivisyyden vaiheessa, jossa merkityksenantoon osallistuvat terapeuttien lisäksi myös muut ryhmäläiset. M2 nostaa esiin, kuinka muun muassa M1:n pohdinta omista toisia syyllistäneistä ajattelutavoistaan on ollut hänelle merkittävää ja muutosprosessia edesauttavaa ja jotain, jota hän tuskin olisi ilman ryhmää ajatellut. Näkemys ryhmämuotoisen hoidon mahdollisista hyödyistä saa siis tukea myös tämän tutkimuksen tuloksista.

Jo sisäisen narratiivisekvenssinsä aikana tutkitut alkavat kuvaamaan väkivaltatilanteissa ja niiden jälkeen esiintyneitä ajatuksiaan menneessä muodossa ottaen niihin siten etäisyyttä refleksiivisyyden lisääntyessä. Osa aiemmista väitteistä esimerkiksi muiden pahantahtoisuudesta tai kohtuuttomuudesta nimetään nyt aiemmiksi ajatuksiksi, mikä on merkki jo tapahtuneesta jonkinasteisesta muutoksesta ja orastavasta refleksiivisyydestä, vaikka sisäiselle narratiiville

tyypillisesti pääpaino olikin senhetkisten tunteiden ja ajatusten käsittelyssä. Miehet kuvaavat aluksi runsaasti siihenastiseen muutokseen liittynyttä omien ajatusten kyseenalaistamisen herättämiä vaikeita tunteita. Vähitellen tunnekuvaukset muutoksen vaikeudesta saavat rinnalleen refleksiivisempää pohdintaa siitä, mikä on muuttunut ja miksi. Tulosten perusteella näyttäisikin alustavasti siltä, että väkivaltaisuuden keskittyvässä hoidossa sisäisen narratiivisekvenssin tehtävä vaikeiden tunteiden käsittelyssä, kuten syyllisyyden tunteen sietämisen opettelussa, on korostuneen tärkeä, jotta refleksiivinen analyysi mahdollistuu.

Arviomme mukaan refleksiivinen narratiivisekvenssi korostuu tutkittavien puheessa hoidon loppuvaiheessa erityisesti kertojissa itsessään tapahtuvien muutosten vuoksi. David Rennie on esittänyt refleksiivisyyden lisääntymisen olevan keskeinen psykoterapeuttinen tavoite, johon asiakkaan on mahdollista yltää terapeuttisessa suhteessa läpikäydyn tarinankerronnan prosessin kautta (Levitt, Lu, Pomerville & Surace, 2015). Refleksiivisyys on kykyä tarkastella omaa toimijuuttaan omissa kokemuksissaan, ja asiakkaan kyetessä riittävällä tasolla tällaiseen tarkasteluun voimaantuu hän tekemään muutoksia omassa elämässään. Tämän näkemyksen pohjalta refleksiivisen narratiivisekvenssin mukainen puhe on tulkittavissa yhdeksi hyväksi merkiksi terapeuttisesta muutoksesta tutkittavilla, jotka pyrkivät lopettamaan väkivaltaisen toimintansa. Myös tuore tutkimus tukee näkemystä hoidon myötä lisääntyvien refleksiivisten keskustelujen yhteydestä terapeuttiseen muutokseen (Banham & Schweitzer, 2015; Agnus, ym. 2012), ja kyseistä yhteyttä on hahmoteltu painottaen useita eri näkökulmia, kuten metakognitiivisten kykyjen kehittymistä (Salvatore, Dimaggio & Semerari, 2004) ja vahvistunutta toimijuuden kokemusta (Gonçalves, Matos & Santos, 2009).

Sisällytimme tulososioon myös esimerkit loppuvaiheen istunnoista, joiden aikana tutkittavien muotoilemissa narratiiveissa ei enää tapahtunut muutosta narratiivisekvenssien tai vastuunoton näkökulmasta. Kerronta täytti yhä refleksiivisen narratiivisekvenssin tunnusmerkit, mutta narratiivit olivat aiempaa lyhyempiä, ja sisältö tiivistetympää. Loppuvaiheen narratiiveissa sisällöllinen muutos oli havaittavissa myös siinä, miten miehet kuvasivat yhä enemmän tulevaisuudensuunnitelmiaan. Tämä on tulkittavissa etäisyyden ottamiseksi väkivallan kuvauksesta ja orientaation muutokseksi. Kerronnan lyhenemistä hoidon lopussa saattaa osaltaan selittää se, miten ryhmästä erkaantumassa olevat jäsenet ovat jo irrottautumassa siitä. Verrattuna aiempaan muutoksen tilaan väkivaltaiskuvaukset vaikuttavat nyt kiteytyneemmiltä, ja perspektiivi on tulevaan suuntautuneempi, joten on syytä pohtia, voiko kyse olla myös muutoksista identiteettityössä. Hoidon aikana tutkittavat muotoilevat identiteettiä sekä väkivallantekijänä että muutosprosessissa olijana (Holma, Partanen, Wahlström, Laitila & Seikkula 2006), joten kenties hoidon loppuessa he ovat alkaneet muotoilemaan identiteettiä väkivallanteot lopettaneena henkilönä.

Refleksiivisyyden kehittymisen osalta tutkimuksemme tuloksissa on mielenkiintoisia yhtymäkohtia Keltasen ja Räsäsen pro gradu -tutkielmaan (2007), jossa tutkittiin Vaihhtoeho väkivallalle -hoidon aikana tapahtuneita muutoksia refleksiivisyydessä käsitteellistään niitä kognitiivis-konstruktivistisesta näkökulmasta. Vaikka tutkimukset eroavat toisistaan teoreettisissa viitekehyksissä ja käytetyissä tutkimusmetodeissa, molempien tutkimusten tuloksissa refleksiivisyyden rakentumisessa keskiöön nousi väkivaltaongelman uudelleenmuotoilu, jossa ongelmaa käsiteltiin paitsi kognitiivisesti myös emootioiden tarkastelun ja jäsentymisen kautta. Molemmissa tutkimuksissa tämän käsittelyn nähdään mahdollistavan näkökulmien rikastumisen ja vastuunoton, jotka puolestaan voivat johtaa toivottuun käyttäytymisen muutokseen.

Vastuunoton näkökulma väkivaltaisuudesta on yksi keskeisimpiä lähtöoletuksia lähes kaikissa väkivaltaisuuden hoito-ohjelmissa, minkä vuoksi pidämme tärkeänä tutkia myös sen esiintymistä miesten kertomuksissa. Tutkimuksemme vastuunotto väkivaltaisuudesta näyttöytyi molemmilla tutkittavilla vähäisenä ryhmän alkaessa. Tämä oli havaittavissa heidän tavassaan kertoa väkivallasta vähätellen, puolison toimintaa, stressiä ja elämäntilannetta korostamalla. Tämä havainto on yhdenmukainen aiemman tutkimuksen (Bograd, 1988; Cantos, Neidig & O'Leary, 1993; Dutton, 1986) perusteella, jonka mukaan lähisuhdeväkivaltaa käyttäneet miehet selittävät usein väkivaltaisuuttaan puolison toiminnalla, stressaavalla elämäntilanteella tai työhön liittyvillä vaikeuksilla, tällä tavalla oikeuttaen väkivaltaisuutensa. Alun vähäisestä vastuunotosta huolimatta istuntojen edetessä miesten kertomukset alkoivat kehittyä aiempaa enemmän vastuunottoa sisältäviksi. Tämä näkyi miesten tavassa kertoa väkivaltaisuudestaan yksityiskohtaisemmin, siten että kertomukset alkoivat tarkentua tehdyn väkivallan osalta. Samalla kertomukset alkoivat keskittyä miesten oman toiminnan ympärille, jolloin väkivallan selittäminen ulkoisista tekijöistä johtuvaksi luonnollisesti väheni. Konkreettisten väkivallantekojen tarkennuttua kertomuksissa miehet alkoivat myös kuvata tunteita ja ajatuksia, joita he olivat kokeneet käyttäessään väkivaltaa. Tutkimuksen perusteella näyttää siltä, että vastuunotto väkivallasta lisääntyi kertomuksissa sen myötä, mitä tarkemmin, avoimemmin ja kokonaisvaltaisemmin miehet pystyivät väkivaltaisuudestaan kertomaan sekä konkreettisten tapahtumien mutta myös omien kokemustensa valossa. Väkivaltaisuuden yksityiskohtaisen kuvaamisen ja siihen liittyvien tunteiden sanoittamisen voikin ajatella mahdollistavan väkivaltaisen käytöksen näkemisen omana ja itsestä lähtevänä toimintana, jolloin myös vastuullisuus omasta toiminnasta tulee näkyväksi. Tätä tukee Holma ym. (2006) havainto siitä, että juuri väkivaltaisten tapahtumien tarkan ja monipuolisen tarkastelun avulla väkivallan tekijöille voidaan osoittaa väkivallan olleen heidän valintojensa tulos, mikä samalla osoittaa vastuullisuuden väkivallasta. Oli mielenkiintoista huomata, kuinka vastuullisuus miesten tarinoissa kehittyi narratiivisen prosessimallin myötä painottuen ulkoiseen ja sisäiseen

narratiivisekvenssiin, kun taas refleksiivisen narratiivisekvenssin aikana vastuullisuus väkivallasta ei enää näyttänyt lisääntyvän. Refleksiivisen narratiivisekvenssin aikana miehet ennemminkin kuvasivat prosessia, jonka myötä olivat vastuullisuutensa väkivallasta ymmärtäneet. Vastuunoton kehittyminen juuri ulkoisen ja sisäisen narratiivisekvenssin tarkan läpikäynnin aikana saattaa selittyä tapahtumien yksityiskohtaisen kertomisen vaikutuksella herättää tapahtumiin liittyviä voimakkaita muistoja ja tunteita, jolloin asiakkaalle tarjoutuu mahdollisuus päästä käsiksi kokonaisvaltaisemmin omiin tunnekokemuksiinsa (Bucci, 1995; Salovey & Singer, 1993; Borkovec, Roemer, & Kinyon, 1995). Aineistossamme tämä voisikin tarkoittaa oman vastuullisuuden ymmärtämistä väkivaltaan liittyvien tunnekokemusten ja ajatusten tavoittamisen myötä. Holman ym. (2006) mukaan syyllisyys ja häpeä ovat keskeisiä tunteita, joiden myötä väkivaltaa käyttäneet henkilöt välttävät väkivallasta puhumista tai päätyvät rakentamaan kertomuksia, joiden avulla vastuu väkivallasta voidaan siirtää pois itseltä. Näiden tunteiden tuleminen näkyviksi sekä aiempaa siedettävämmäksi tarjoaa miehille mahdollisuuden ottaa vastuu omasta toiminnastaan eikä oman väkivaltaisuuden myöntäminen ole enää yhtä uhkaavaa omalle minuudelle.

Tutkimuksemme tukee näitä aiemmin ryhmästä sekä narratiivisista prosesseista tehtyjen havaintojen hyödyntämistä väkivaltaisten miesten hoidossa. Nähdäksemme (tutkimuksemme puhuu sen puolesta että) väkivaltaisuuden liittyvien kertomusten tarkka ja kokonaisvaltainen läpikäyminen narratiivisen prosessimallin teorian mukaisesti mahdollistaa väkivaltaa käyttäneille henkilöille aiempaa kokonaisvaltaisempien ja vastuullisempien kertomusten rakentamisen, minkä myötä heidän toimijuutensa omaan väkivaltaisuuden lisäntyy. Vaikka tutkimuksemme tarkoituksena ei ole tutkia Vaihtoehto Väkivallalle ryhmän tuloksellisuutta, voimme mielestämme kuitenkin todeta, että väkivaltaan syyllistyneiden henkilöiden narratiiveihin vaikuttamista tulee pitää tärkeänä hoidon osana, sillä muuttamalla tapaa, jolla puhumme asioista, voidaan pitää yhtenä merkittävimmistä tavoista edistää muutosta tavassa olla ja käyttäytyä (Partanen ym. 2006).

Vaikka eri narratiivisekvenssien mukaisia kertomuksia ei tulisi verrata keskenään hierarkkisesti, on tutkittavien väkivaltaa käsittelevissä narratiiveissa havaittavissa hoidon kuluessa selkeä muutos, jota voisi parhaiten kuvata laadullisena kehityksensä. Tehdyn väkivallan kuvaaminen, sen itsessä ja muissa aiheuttamien tunteiden käsittely, ja sen refleksiivinen käsittely, kuten väkivallan syiden, seurausten ja vaihtoehtoisten toimintatapojen pohtiminen, sekä vastuunotto omasta toiminnasta ovat nähtävissä tarvittavina askelina ja osatavoitteina kohti hoidon päätavoitetta, väkivaltaisen käytöksen lopettamista. Näin ollen tutkittujen narratiiveissa tapahtunut muutos on hahmotettavissa asteittaisena edistymisenä kohti väkivallattomuutta. Tämä on kuitenkin toistaiseksi spekulatiota, sillä tämä tutkimus ei selvittänyt narratiivisten prosessien yhteyttä hoidon tuloksellisuuteen. Mutta selvää on, että nyt tutkitut kaksi miestä kävivät hoidon aikana läpi samankaltaisia muutoksia



tavassaan kertoa omasta väkivaltaisuudestaan. Erilaisten narratiivisekvenssien mukainen puhe ja vaiheiden vuorottelu oli selvästi paikannettavissa aineistosta.

Tämän tutkimuksen pyrkimyksenä on kerryttää uutta tietoa, joka voisi ennen pitkää hyödyttää kliinistä työskentelyä. Väkivaltaisen käytöksen lopettamiseen pyrkivien henkilöiden narratiivien tutkimus voi tarjota omanlaisensa näkökulman hoidon aikana tapahtuviin mielen sisäisiin prosesseihin. Terapeuttisen muutoksen kannalta keskeisenä pidetään nykyään henkilökohtaisessa merkityksenannossa tapahtuvia muutoksia, joita on mahdollista pyrkiä tavoittamaan yksilön tuottamia narratiiveja tarkastelemalla (Wahlström, 2006). Tämän tutkimuksen narratiivisen prosessimallin väkivaltatyöhön sovellettavuutta puoltava tulos tarjoaa alustavan lähtökohdan lisätutkimukselle. Tutkimuksen tulokset eivät pyri olemaan yleistettävissä, mutta niitä voi käyttää apuna uuden tutkimuksellisen suunnan hahmottelussa. Narratiivinen prosessimalli näyttää tarjoavan useiden erilaisten terapioiden tutkimukseen sopivan teoreettisen rungon (Avdi & Georgaca, 2007), ja tämän tutkimuksen perusteella kyseistä teoriaa voisi olla kannattavaa hyödyntää myös väkivaltaiseen käytökseen kohdistuvien interventioiden tutkimuksessa. Tämä jatkotutkimus voisi kenties ennen pitkää johtaa uusiin käytäntöihin myös hoitoprosesseissa itsessään, sillä on esitetty, että hoito-ohjelmien tehokkuuden kasvattamiseksi olisi keskeistä lisätä ymmärrystä juuri intervention aikana tapahtuvista sisäisten prosessien muutoksista (McGinn, Taylor, McColgan & Lagdo, 2016).

Sen lisäksi, että narratiivit voivat viestiä tapahtuvasta muutoksesta, voi niitä pyrkiä käyttämään myös välineinä muutoksen edistämiseen. Yksilön toimintaan vaikuttaa lukuisia terapeuttisten interventioiden tavoittamattomissa olevia tekijöitä, kuten biologinen perimä tai henkilöhistoria, mutta itseä koskevat narratiivit ovat dynaamisia, ja siten teoriassa käyttäytymisen muutokseen pyrkivän hoidon tavoitettavissa oleva tekijä (Maruna, 2001). Näin ollen narratiiveja tulisi ajatella yhtenä hoidon välittömistä kiinnostuksen kohteista. Tämä tutkimus tukee näkemystä, jonka mukaan narratiivinen lähestymistapa voi potentiaalisesti olla hyödyllinen terapeuttinen näkökulma väkivallan hoidossa.

Tutkimus on vasta alustavaa narratiivisen prosessimallin soveltamisen mahdollisuuksien selvittämistä, joten sen perusteella ei tule tehdä suoraviivaisia päätelmiä tai yleistyksiä lupaavista löydöksistä huolimatta. Yleiseksi psykoterapian tutkimuksen välineeksi kehitettyä narratiivisen prosessimallin teoriaa ei ole aiemmin hyödynnetty tutkittaessa väkivaltaan kohdistuvien interventioita, joilla on monia erityispiirteitä verrattuina muihin terapioihin. Yleistettävyyteen tulee suhtautua kriittisesti myös pienen otoskoon vuoksi. Jo alun perin pienehkö kolmen ryhmäläisen otos rajautui maailmanlaajuisen COVID-19 pandemian myötä vain kahteen henkilöön. Pandemian rajoitettua mahdollisuuksia käsitellä tutkimusaineistoa myös suunnitelma verrata pääasiallisten

tutkimushenkilöiden narratiivisia muutoksia ryhmässä vähemmän käyneiden kertomuksiin jouduttiin hylkäämään. Tutkimus supistui harmillisesti, kun jo analysoitu kolmas tutkimushenkilö ja kaksi alustavasti tarkasteltua, muutosta ilmaisematonta passiivisempaa ryhmäläistä jouduttiin rajaamaan raportoinnista pois. Pienet aineistot ovat toki tyypillisiä psykoterapiatutkimukselle ja erityisesti prosessitutkimukselle laadullisten menetelmien käytön työläydestä johtuen.

Yllä esiteltyjen syiden valossa tulevaisuudessa olisi tärkeää kyetä yhdistämään prosessipainotteista tutkimusta hoidon tuloksellisuustutkimukseen. Oman tutkimuksemme jatkoksi olisikin tärkeää tutkia myös narratiivisen muutoksen yhteyttä hoidon tuloksellisuuteen ja väkivallan lopettamiseen. Esimerkiksi hyödyntämällä nyt saatuja alustavia tuloksia ja yhdistelemällä laadullisen ja määrällisen tutkimuksen metodeja voitaisiin pyrkiä selvittämään prosessimallin mukaisten vaiheiden läpi käymisen ja väkivaltaisesta käytöksestä luopumisen välisiä mahdollisia yhteyksiä.

## 5. LÄHTEET

Adshead, G. (2011). The Life Sentence: Using a Narrative Approach in Group Psychotherapy with Offenders. *Group Analysis*, 44(2), 175–195. <https://doi.org/10.1177/0533316411400969>

Akoensi, T. D., Koehler, J. A., Lösel, F., & Humphreys, D. K. (2013). Domestic violence perpetrator programs in Europe, part II: A systematic review of the state of evidence. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 57(10), 1206-1225.  
and analysis. *J Interpers Violence* 1999; 14: 152-68.

Angus, L., & McLeod, J. 2004. *The handbook of narrative psychotherapy: Practice, theory and research*. London: Sage .

Angus, L. & Hardtke, K. (1994). Narrative Processes in Psychotherapy. *Canadian Psychology/Psychologie canadienne*, 35(2), pp. 190-203. doi:10.1037/0708-5591.35.2.190

Angus, L. (2012). Toward an integrative understanding of narrative and emotion processing in Emotion-focused therapy of depression: Implications for theory, research and practice. *Psychotherapy Research*, 22, 367–380. <http://dx.doi.org/10.1080/10503307.2012.683988>

Angus, L. E. & Kagan, F. (2013). Assessing Client Self-Narrative Change in Emotion-Focused Therapy of Depression: An Intensive Single Case Analysis. *Psychotherapy*, 50(4), pp. 525-534. doi:10.1037/a0033358

Angus, L. E., & McLeod, J. (2004). *The handbook of narrative and psychotherapy*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, Inc. doi: 10.4135/9781412973496

Angus, L. E., Boritz, T., Bryntwick, E., Carpenter, N., Macaulay, C. & Khattra, J. (2017). The Narrative-Emotion Process Coding System 2.0: A multi-methodological approach to identifying and assessing narrative-emotion process markers in psychotherapy. *Psychotherapy Research*, 27(3), pp. 253-269. doi:10.1080/10503307.2016.1238525

Angus, L., & McLeod, J. (2004a). Self-multiplicity and narrative expression in psychotherapy. In H. J. M. Hermans & G. Dimaggio (Eds.), *The dialogical self in psychotherapy* (pp. 77–90). New York: Brunner & Routledge. doi:10.4324/9780203314616\_chapter\_5

Angus, L., Levitt, H. & Hardtke, K. (1999). The narrative processes coding system: Research applications and implications for psychotherapy practice. *Journal of Clinical Psychology*, 55(10), pp. 1255-1270. doi:10.1002/(SICI)1097-4679(199910)55:10<1255::AID-JCLP7>3.0.CO;2-F

Arias, E., Arce, R., & Vilariño, M. (2013). Batterer intervention programmes: A metaanalytic review of effectiveness. *Psychosocial Intervention*, 22(2), 153–160

Austin J, Dankwort J. Standards for batterer programs: A review

Avdi, E. & Georgaca, E. (2007). Narrative research in psychotherapy: A critical review. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 80(3), pp. 407-419. doi:10.1348/147608306X158092

Babcock, J., Armenti, N., Cannon, C., Lauve-Moon, K., Buttell, F., Ferreira, R., . . . Solano, I. (2016). Domestic Violence Perpetrator Programs: A Proposal for Evidence-Based Standards in the United States. *Partner Abuse, 7*(4), pp. 355-460. doi:10.1891/1946-6560.7.4.355

Babcock, J., Green, C., & Robie, C. (2004). Does batterers' treatment work? A meta-analytic review of domestic violence treatment. *Clinical Psychology Review, 23*, 1023–1053.

Black, M., Basile, K., Breiding, M., Smith, S., Walters, M., Merrick, M. (2011). The national intimate partner and sexual violence survey: 2010 summary report. Atlanta: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention.

Bograd, M. (1988). How battered women and abusive men account for domestic violence: Excuses, justifications, or explanations? In G. T. Hotaling, D. Finkelhor, J. T.

Boritz, T. Z., Angus, L., Monette, G., Hollis-Walker, L. & Warwar, S. (2011). Narrative and emotion integration in psychotherapy: Investigating the relationship between autobiographical memory specificity and expressed emotional arousal in brief emotion-focused and client-centred treatments of depression. *Psychotherapy Research, 21*(1), pp. 16-26. doi:10.1080/10503307.2010.504240

Borkovec, T. D., Roemer, L. & Kinyon, J. (1995). *Disclosure and worry: Opposite sides of the emotional processing coin.*

Braga, C., Oliveira, J. T., Ribeiro, A. P. & Gonçalves, M. M. (2018). Ambivalence resolution in emotion-focused therapy: The successful case of Sarah. *Psychotherapy Research, 28*(3), pp. 423-432. doi:10.1080/10503307.2016.1169331

Bruner, J. (1987). Life as narrative. *Social Research, 54*, 11–32.

Bruner, J. 1986. *Actual minds, possible worlds*, Cambridge, MA: Harvard University Press.

Bucci, W. (1995). The power of the narrative: A multiple code account. In J.W. Pennebaker (Ed.), *Emotion, disclosure & health* (pp. 93–124). Washington, DC: American Psychological Association Press.

Cantos, A., Neidig, P. & O'Leary, K. (1993). Men and women's attributions of blame for domestic violence. *Journal of Family Violence, 8*(4), pp. 289-302. doi:10.1007/BF00978094

Cavanagh, K., Dobash, R., Dobash, R. & Lewis, R. (2001). 'Remedial work': Men's strategic responses to their violence against intimate female partners. *Sociology-The Journal Of The British Sociological Association, 35*(3), pp. 695-714.

Daniel, S. I. F. (2011). Adult attachment insecurity and narrative processes in psychotherapy: An exploratory study. *Clinical Psychology & Psychotherapy, 18*(6), pp. 498-511. doi:10.1002/cpp.704

Dobash, R.E. and Dobash, R.P. (1998) 'Separate and intersecting realities: a comparison

Dutton, D. G. (1986). Wife assaulter's explanations for assault: The neutralization of self-punishment. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue canadienne des sciences du comportement, 18*(4), pp. 381-390. doi:10.1037/h0079964

- Eckhardt, C., Murphy, C., Whitaker, D., Sprunger, J., Dykstra, R. & Woodard, K. (2013). The effectiveness of intervention programs for perpetrators and victims of intimate partner violence. *Partner Abuse*, 4 (2), 196–231.
- Gonçalves, M. M. & Stiles, W. B. (2011). Narrative and psychotherapy: Introduction to the special section. *Psychotherapy Research*, 21(1), pp. 1-3. doi:10.1080/10503307.2010.534510
- Gonçalves, M. M., Silva, J. R., Mendes, I., Rosa, C., Ribeiro, A. P., Batista, J., Sousa, I., Fernandes, C. F. (2017). Narrative Changes Predict a Decrease in Symptoms in CBT for Depression: An Exploratory Study. *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 24(4), pp. 835-845. doi:10.1002/cpp.2048
- Grafanaki, S. & Mcleod, J. (1999). Narrative Processes in the Construction of Helpful and Hindering Events in Experiential Psychotherapy. *Psychotherapy Research*, 9(3), pp. 289-303. doi:10.1080/10503309912331332771
- Hamm, J. A. & Leonhardt, B. L. (2016). The Role of Interpersonal Connection, Personal Narrative, and Metacognition in Integrative Psychotherapy for Schizophrenia: A Case Report. *Journal of Clinical Psychology*, 72(2), pp. 132-141. doi:10.1002/jclp.22247
- Hardtke, K. & Agnus L. (2004) The Narrative Assessment Interview: Assessing Self-Change in Psychotherapy. Teoksessa Agnus, L. E. & McLeod, J. (toim) *The handbook of narrative and psychotherapy: Practice, theory, and research*. (s. 52-67). Thousand Oaks, Calif. ; London: SAGE.
- Hayward, K. S., Steiner, S. & Sproule, K. (2007). Women's Perceptions of the Impact of a Domestic Violence Treatment Program For Male Perpetrators. *Journal of Forensic Nursing*, 3(2), pp. 77-83. doi:10.1111/j.1939-3938.2007.tb00107.x
- Hester, M. & Lilley, S. & O'Prey, L. & Budde, J. (2014) Overview and analysis of research studies evaluating european perpetrator programmes. Working paper 2 from the Daphne III impact project.
- Holma J., Laitila A., Sveins P. & Wahlström J. (2005). Vaihtoehto väkivallalle-ohjelma: lähtökohtia ja toimintaperiaatteita. In Holma J. & Wahlström J. *Iskuryhmä – Miesten puhetta Vaihtoehto väkivallalle-ryhmissä*. Yliopistopaino.
- Holma, J. & Laitila, A. (2001) An alternative to violence – Project principles and methods. Teoksessa L. Keeler (toim.) *Recommendations of the E.U. expert meeting on violence against women* (s. 157–165). Helsinki: Ministry of Social Affairs and Health.
- Johnson, M. P., & Leone, J. (2000, July). The differential effects of patriarchal terrorism and common couple violence: Findings from the National Violence Against Women Survey. Paper presented at the International Conference on Personal Relationships, Brisbane, Australia
- Kirkpatrick, & M. A. Straus (Eds.), *Coping with family violence: Research and policy perspectives* (p. 60–77). Sage Publications, Inc.
- Laitila, A., Aaltonen, J., Wahlström, J. & Angus, L. (2001). Narrative Process Coding System in Marital and Family Therapy: An Intensive Case Analysis of the Formation of a Therapeutic System. *Contemporary Family Therapy*, 23(3), pp. 309-322. doi:10.1023/A:1011183016456

Laitila, A., Aaltonen, J., Wahlström, J. & Angus, L. (2005). Narrative process modes as a bridging concept for the theory, research and clinical practice of systemic therapy. *Journal of Family Therapy*, 27(3), pp. 202-216. doi:10.1111/j.1467-6427.2005.00312.x

Levitt, H. M., Lu, E. C., Pomerville, A. & Surace, F. I. (2015). Pursuing the question of reflexivity in psychotherapy and qualitative methods: The contributions of David L. Rennie. *Counselling and Psychotherapy Research*, 15(1), pp. 3-11. doi:10.1002/capr.12021

Lila, M., Herrero, J. & Gracia, E. (2008). Evaluating Attribution of Responsibility and Minimization by Male Batterers: Implications for Batterer Programs. *The Open Criminology Journal*, 1(1), pp. 4-11. doi:10.2174/1874917800801010004

Lysaker, P. H. & Lysaker, J. T. (2006). A typology of narrative impoverishment in schizophrenia: Implications for understanding the processes of establishing and sustaining dialogue in individual psychotherapy. *Counselling Psychology Quarterly*, 19(1), pp. 57-68. doi:10.1080/09515070600673703

Maruna, S. (2001). *Making good: How ex-convicts reform and rebuild their lives*.

McAdams, D., & McLean, K. (2013). Narrative identity. *Current Directions in Psychological Science*, 22, 233–238. <http://dx.doi.org/10.1177/0963721413475622>

McAdams, D.P. 1993. *The stories we live by: Personal myths and the making of the self*, New York: William Morrow.

McGinn, T., Taylor, B. & Mccolgan, M. (2019). A Qualitative Study of the Perspectives of Domestic Violence Survivors on Behavior Change Programs With Perpetrators. *Journal of interpersonal violence*, p. 886260519855663. doi:10.1177/0886260519855663

McGinn, T., Taylor, B., Mccolgan, M. & Lagdon, S. (2016). Survivor Perspectives on IPV Perpetrator Interventions: A Systematic Narrative Review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 17(3), pp. 239-255. doi:10.1177/1524838015584358

McLean, K. C., Pasupathi, M., & Pals, J. L. (2007). Selves creating stories creating selves: A process model of self-development. *Personality and Social Psychology Review*, 11, 262–278. <http://dx.doi.org/10.1177/1088868307301034>

McLeod, J. (2001). *Qualitative research in counselling and psychotherapy*. London: Sage.

Metsämuuronen, J. (2011). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä: E-kirja opiskelijalaitos*. Helsinki: International Methelp, Booky.fi.

Morrison, P. K., Hawker, L., Cluss, P. A., Miller, E., Fleming, R., Bicehouse, T., . . . Chang, J. C. (2018). The Challenges of Working With Men Who Perpetrate Partner Violence: Perspectives and Observations of Experts Who Work With Batterer Intervention Programs. *Journal of interpersonal violence*, p. 886260518778258. doi:10.1177/0886260518778258

Murphy, C. M., & Ting, L. A. (2010). Interventions for perpetrators of intimate partner violence: A review of efficacy research and recent trends. *Partner Abuse*, 1(1), 26–44.

- Neisser, U. (1988). Five kinds of self-knowledge. *Philosophical Psychology*, 1, 35–59. <http://dx.doi.org/10.1080/09515088808572924>
- Nelson, K. (1993). The psychological and social origins of autobiographical memory. *Psychological Science*, 4, 7–8. <http://dx.doi.org/10.1111/j.14679280.1993.tb00548.x>
- of men's and women's accounts of violence against women', *Violence Against Women*, 4(4), 382–414.
- Pallatino, C. L., Morrison, P. K., Miller, E., Burke, J., Cluss, P. A., Fleming, R. & Hawker, L. (2019). The Role of Accountability in Batterers Intervention Programs and Community Response to Intimate Partner Violence.(Original Article). *Journal of Family Violence*, 34(7), p. 631. doi:10.1007/s10896-019-00050-6
- Polkinghorne, D (2004). Narrative therapy and postmodernism. Teoksessa Agnus, L. E. & McLeod, J. (toim) *The handbook of narrative and psychotherapy: Practice, theory, and research*. (s. 52-67). Thousand Oaks, Calif. ; London: SAGE.
- Polkinghorne, D.E. 1988. *Narrative knowing and the human sciences*, Albany, NY: State University of New York Press.
- Riessman, C. K. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Salovey, P., & Singer, J. (1993). The remembered self: Emotion and memory in personality. New York: Macmillan Press.
- Santos, A., Gonçalves, M. M. & Matos, M. (2011). Innovative moments and poor outcome in narrative therapy. *Counselling and Psychotherapy Research*, 11(2), pp. 129-139. doi:10.1080/14733140903398153
- Sarbin, T.R. 1986. "The narrative and the root metaphor for psychology". In *Narrative psychology: The storied nature of human conduct*, Edited by: Sarbin, T.R. 3–21. New York: Praeger.
- Scott K, Straus, M. Denial, minimization, partner blaming, and intimate aggression in dating partners. *Interpers Violence* 2007; 22: 851-71.
- Seikkula, J., Laitila, A. & Rober, P. (2012). Making Sense of Multi-Actor Dialogues in Family Therapy and Network Meetings. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38(4), pp. 667-687. doi:10.1111/j.1752-0606.2011.00238.x
- Shamai, M. & Buchbinder, E. (2010). Control of the Self: Partner-Violent Men's Experience of Therapy. *Journal of Interpersonal Violence*, 25(7), pp. 1338-1362. doi:10.1177/0886260509340538
- Sheehan, K. A., Thakor, S. & Stewart, D. E. (2012). Turning Points for Perpetrators of Intimate Partner Violence. *Trauma, Violence, & Abuse*, 13(1), pp. 30-40. doi:10.1177/1524838011426016
- Smedslund, G., Dalsbø, T. K., Steiro, A. K., Winsvold, A. & Clench-Aas, J. (2007). Cognitive behavioural therapy for men who physically abuse their female partner. *The Cochrane database of systematic reviews*, 3, p. CD006048.

Sonkin, D. J., Martin, D., & Walker, L. E. A. (1985). *The male batterer: A treatment approach*. New York: Springer-Verlag.

Todahl, J. L., Linville, D., Tuttle Shamblin, A. F., Skurtu, A. & Ball, D. (2013). Client Beliefs About a Multicouple Group Service for Intimate Partner Violence: A Narrative Analysis. *Violence Against Women, 19*(8), pp. 995-1013. doi:10.1177/1077801213499242

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vromans, L. P. & Schweitzer, R. D. (2011). Narrative therapy for adults with major depressive disorder: Improved symptom and interpersonal outcomes. *Psychotherapy Research, 21*(1), pp. 4-15. doi:10.1080/10503301003591792

Wahlström, J (2006) 'The Narrative Metaphor and the Quest for Integration in Psychotherapy', in E. O'Leary and M. Murphy (eds) *New Approaches to Integration in Psychotherapy*. London: Brunner Routledge.

White, M. & Mähönen, K. (2008). *Karttoja narratiiviseen työskentelyyn*. [Ilola]: Kuva ja mieli.

White, M. and Epston, D. 1990. *Narrative means to therapeutic ends*, New York: Norton.

Whiting, J., Parker, T. & Houghtaling, A. (2014). Explanations of a Violent Relationship: The Male Perpetrator's Perspective. *Journal of Family Violence, 29*(3), pp. 277-286. doi:10.1007/s10896-014-9582-9

Wilczek, A., Weinryb, R. M., Barber, J. P., Gustavsson, J. P. & Åsberg, M. (2004). Change in the core conflictual relationship theme after long-term dynamic psychotherapy. *Psychotherapy Research, 14*(1), pp. 107-125. doi:10.1093/ptr/kph007